

INGINERUL CONSTANTIN C. ORGHIDAN (1874 - 1944). STUDIU GENEALOGIC ȘI ISTORIC

Constanța Stirbu, Nicolae Trohani,
George Trohani

Cercetările întreprinse până în prezent, fără a fi încheiate, au dus la identificarea în Brașovul secolului al XIX-lea a mai multor negustori ce purtau numele de familie **Orghidan**. Rudenia între ei nu a putut fi încă stabilită. Desigur însă că ea exista, cel puțin între unii dintre ei. Priintre aceștia, în Scheii Brașovului, se naștea în 1797 **Rudolf Orghidan**¹, menționat în unele documente cu numele de Radu. Încă din tinerețe el se va dedica comerțului. Astfel, la 24 ani conduce contabilitatea, în limba germană, din cadrul firmei "Frații G. Orghidan" ce se ocupa cu comerțul de băcănie și având legături cu firme similare din Triest și Marsilia. Bănuim că proprietarii firmei „*Frații G. Orghidan*” erau frați sau, mai curând, veri cu părinții lui Rudolf și al căror nume nu-l știm.

Prosperând și dorind a-și înființa propria firmă, magistratul Brașovului îi acordă, în 1826, lui Rudolf Orghidan dreptul deschiderii unei prăvălii de băcănie în piața orașului. Apoi înființează o secție pentru vânzarea bumbacului adus din Anglia și totodată deschide o prăvălie de băuturi spirtoase și un han în casele lui din Schei, precum și o altă prăvălie în Veneția de Jos, aceasta din urmă preluată de la decedatul Ion Pop, zis Popovici.

În paralel înființează fabrici de hârtie - mai întâi una la Zărnești², dar pe care o vinde pentru a o cumpăra pe cea de la Ghelinta (jud. Covasna), iar apoi două în Miercurea Ciuc, o alta de oțet la Comana (jud. Brașov), în asociere cu Bucur Popp, iar în Brașov, la Tohan, o fabrică de prelucrat iască. În 1856, împreună cu Gheorghe Ioan, socrul unui anume Gheorghe Orghidan, după cum s-a menționat mai sus, cere încuviințarea înființării unei alte fabrici de hârtie la Zărnești (jud. Brașov)³. În același timp, prin spălătoriile sale de lână din împrejurimile Brașovului a ajuns să fie cel mai mare exportator de această materie primă din zonă.

Pe de altă parte, în 1828, Rudolf Orghidan împreună cu Ioan Cepescu (bunicul Elenei Nicolau măritată cu mai sus amintitul Gheorghe Ioan), Nicolae Cepescu și Ioan Juga formează echipa de patru plenipotențieri ce fac demersuri pentru obținerea autorizației de închiriere a unei case ce urma a fi transformată în capelă, donând în acest sens și 1000 florini.

¹ Pentru viața și activitatea bunicului lui C. Orghidan vezi N. I. Angelescu, *Negustori de odinioară. Rudolf Orghidan. 1797-1862*, Camera de Comerț și Industrie din București, 1930, pp. 3-10 de unde am preluat majoritatea datelor.

² S-M. Buta, *Iacob Mureșianu și conștiința datoriei față de neam*, în "Cumidava", XV-XIX, 1990-1994, p. 242 - la înființarea respectivei fabrici, în 1852, au mai fost implicați Iacob Mureșianu, Gh. Iuga și George Barițiu.

³ Fr. Killyen, *Brașovul în preajma revoluției de la 1848*, în "Studii și articole de istorie", I, 1956, p. 157.

În anul 1831 se numără printre cei 10 bărbați români ce iscălesc contractul de învoire pentru cumpărarea caselor și terenului pe care urma a se construi Biserica Adormirea Maicii Domnului, de pe Ulița Secuilor din plin centrul Brașovului.

Membru în "Societatea Gremiului Neguțătorilor Români din Brașov", înființată în 1827, a căutat să apere interesele negustorilor români din Brașov⁴.

În vederea luminării intelectuale a poporului român desfășoară și o activitate de mecenat, sprijinind diferite acțiuni culturale. Astfel, în 1837 "cu cheltuiala a D. Rudolf Orghidan se tipărește, în toată Sâmbăta", la Brașov, "FOILE DUMINECII spre înmulțirea cei de obște folositoare cunoștințe", iar mai apoi "FOILE DE DUMINICĂ tălmăcite sau traduse după limba nemțească de Ioann Barak. Translator al Brașovului"⁵.

În 1838 "cu toată cheltuiala Domnii sale Rudolf Orghidan cetățean și neguțătoriu" se tipărește tot la Brașov volumul I dintr-o "GRAMATICĂ ROMÂNEASCĂ ȘI NEMȚEASCĂ pentru tineretul național", iar în 1839 volumul II, de un "prieten al nației", învățătorul Dimitrie Leca, rudă cu pictorul Constantin Lecca. Mai apoi va sprijini tipărirea a "O mie și una de nopți" sau "Halima", povești arăbești, în opt volume, traduse de Ioan Barak.

În 1836 Rudolf Orghidan, în numele Comitetului Bisericii Sf. Nicolae, semnează contractul de angajare a lui George Barițiu ca profesor de "limba românească, nemțească și latinească" pentru a-i învăța pe "pruncii obștei". Iar în 1844, împreună cu Gheorghe Nica (socrul lui Teodor Ciurcu ce era frate cu Maria Ciurcu, măritată cu un Marinovici și mama Elenei căsătorită cu un Nicolae Orghidan) figurează ca martor pe actul de cumpărare al locului pe care se va construi o școală, el devenind apoi efor școlar.

În timpul Revoluției din 1848 Rudolf Orghidan dăruiește 20 de lăncii pentru înarmarea cetățenilor români săraci și semnează, în calitate de curator, o adresă a Bisericii Sf. Nicolae din Brașov către căimăcămnia Tării Românești prin care se cer arme pentru poporul românesc. De asemenea, el face parte din delegația română ce solicită împăratului de la Viena îmbunătățirea sorții românilor. De asemenea, se pare că a participat la Marea Adunare Națională de la Blaj din 3/15 mai.

Dar dacă mai sus amintitul Gheorghe Nica a fost primul român ales de sași în 1848 în Consiliul comunal al Brașovului - el fiind cel care a stăruit pentru angajarea lui Ioan Barac ca translator comunal, el fiind cel care a stăruit la - Rudolf Orghidan a fost singurul român din cei 15 membrii ce au înființat Camera de Comerț și Industrie din Brașov în 1851. El a cerut, printre altele, ca rapoartele ședințelor să fie publicate și în limba română⁶.

⁴ A se vedea în acest sens N. V. G. Gologan, *Cercetări privitoare la trecutul comerțului românesc din Brașov*, București, 1928, pp. 160-163 care cuprinde *Memoriul Gremiului leventin-românesc din Brașov cuprinzătoriu nepăstuirile și dorințele sale interne și externe, compus de Ion Maiorescu la Viena și prezentat la 25 mai 1850 Guvernului austriac*, Anexa A.

⁵ S. Pușcariu, *Spița unui neam din Ardeal*, Clusium, 1998, p. 238.

⁶ S. Pușcariu, *op.cit.*, p. 247.

În septembrie 1852 îl întâlnim pe Rudolf Orghidan printre semnatarii unui "legământ" cu 12 paragrafe privind drepturile românilor.

Dar, din cauza crizei economice transilvane de la sfârșitul deceniului 6, în 1858 Rudolf Orghidan este în pragul falimentului. De aceea își lichidează toate afacerile și se mută în București, unde se aflau deja copiii săi. După patru ani, în 1862, moare și este înmormântat în curtea Bisericii Icoanei. Ulterior, prin desființarea cimitirelor din jurul bisericilor bucureștene, mormântul său a dispărut. Nu s-a găsit nici o mențiune a transferării lui în altă parte, eventual la Bellu, unde sunt înmormântați descendenții săi.

În 1822 Rudolf Orghidan s-a căsătorit cu **Ana Alexe Hagi Petkoglou** din București, care avea ca zestre, pe lângă bani, și o prăvălie pe ulița Lipscanilor din capitala Țării Românești. Așa se poate explica de ce, la 29 iunie 1840, Alexie Asderoglu roagă pe Ioan St. Stamu să plătească lui Rudolf Orghidan, la București, 6,2 groși pentru cheltuielile la 53 temechele cu tabac⁷. În anii 1839-1843 firma "Rudolf Orghidan și compania" plătea taxe de export 18.535 florini⁸.

Soția sa s-a implicat, la rândul ei, în diferite activități sociale. În 1849 lansează un manifest de asociere a femeilor române într-o societate, iar la 24 martie 1850 este aleasă casieră, iar împreună cu Maria Nicolau (născută Cepescu, bunica Victoriei Ioan, măritată cu negustorul Gheorghe Orghidan), și alte doamne iscălește statutele "Reuniunii Femeilor Române pentru creșterea fetițelor orfane sărace și mai întâi a acelorora ai căror părinți au căzut în revoluția româno-transilvăneană din anul 1848-1849". După șase ani, în 1856, a fost aleasă "prezidentă", funcție din care a demisionat în 1858 când s-a mutat, cu soțul ei, în București⁹. Cu un anumit regret, trebuie totuși menționat că, în 1855, în cadrul Reuniunii Femeilor Române s-a iscat un diferend între două tabere opuse - cea a lui Iacob Mureșianu care milita pentru o singură reuniune, indiferent de confesiune (ortodoxă sau greco-catolică) și cea a lui Orghidan care milita pentru separare. Partea adversă, a Mureșenilor, referindu-se la "Orghidăneasa" spunea că "nici a citi, nici a scrie nu știe boabă"¹⁰.

Dintre copiii rezultați din această căsătorie cunoaștem, fără menționarea unor date strict cronologice, doar pe:

Radu Orghidan născut la Brașov și decedat, ante 1898, în București. El a fost căsătorit cu **Smaranda pitar P. Popescu**, decedată în 1898. Absolvent al Facultății de Drept din Viena a profesat, în București, ca avocat specialist în probleme comerciale. Amândoi sunt înmormântați în Cimitirul Bellu din București.

⁷ Documente economice din arhiva casei comerciale Ioan St. Stamu. 1714-1876, vol. I, București, 1983, doc. 2334, p. 559.

⁸ Fr. Killyen, *op.cit.*, p. 157.

⁹ *Ibidem*, p. 175.

¹⁰ L. și I. Botezan, *op.cit.*, p. 141-144, scrisoare din 9/21 noiembrie 1855.

Acest Radu Orghidan împreună cu un anume **Ion Orghidan**, își face reclamă în diferite publicații¹¹ că de la Sfântul Gheorghe 1886 și-au mutat birourile de avocatură în Calea Victoriei nr. 30.

De la Smaranda Orghidan se păstrează copii, din 1936, după Testamentul ei din 1 octombrie 1898 prin care instituie ca legatar universal, pe întregul avut, pe nepotul ei inginer Constantin Orghidan. Copiile sunt autentificate la 20 ianuarie 1936. Între timp, la 9 decembrie 1908 Tribunalul Ilfov respinsese o acțiune intentată de Ana Warta, cu nr. 8506¹².

George (sau Gheorghe) Orghidan, decedat ante 1898, care a avut trei fete - **Carolina (Elena), Sofia și Ecaterina**. Sofia, numită în testamentul din 1944 al inginerului Constantin Orghidan "verișoară primară", locuia împreună cu "nepoata de vară" a aceluiași C. Orghidan, **Eleonora Orghidan-Berger**.

Este posibil ca el să fie și tatăl a trei băieți: **Ionel-Corneliu, Corneliu și Constantin**.

Constantin R. Orghidan născut la Brașov în 1835. Conform "Estractului din protocolul botezaților" la biserica Adormirea Maicii Domnului din Brașov, emis la 8/20 februarie 1860, dar pentru un botez săvârșit la 2/14 iulie 1837, a avut ca naș pe "Constandin Bicu Neguțătoriu". Semnează "Thoma Vassiliu, paroch Locului"¹³. Trebuie menționat faptul că, pe verso, actul de botez este autentificat la 29 martie 1860, în București, de către Consulatul general al Austriei precum și de "Principatele Unite. S'a vădut la Ministeriul Trebilor streine pentru legalisarea subsemnătorei de mai sus a Dlui Solnner Cancelariul Onorabilei Agenții și Consulat General al Austriei. București 18 [/30] Martie 1860. No 995. Ministrul Secretar de stat V. Alecsandri" - deci iată unul din actele iscălite de marele poet în perioada imediat de după Unire, când era ministru de externe.

Constantin R. Orghidan și-a făcut studiile medii la Brașov, iar cele superioare le urmează la Academia Comercială din Viena¹⁴. În anul 1855, cu profesiunea de negustor și comisionar, se stabilește în București, căpătând, conform actului de împământenire eliberat în 1860, dreptul de a se statornici în Țara Românească și a ieși de sub jurisdicția austriacă¹⁵. Aici va deschide, alături de Wartanovici, o "casă de comision"¹⁶.

În 1864, "pentru prima oară în ședința Camerei de Comerț din București din 23 mai 1864 Constantin Orghidan cere stăruitor *înființarea unei burse în București*,

¹¹ "Monitorul Oficial" nr. 30 din 9/21 mai 1886, p. 535. Cine era acest Ion Orghidan n-am putut încă stabili deoarece din acte mai târzii nu reiese ca Radu Orghidan să fi avut vreun fiu. Poate doar unul care a murit relativ tânăr..., ante 1898.

¹² Arhivele Naționale Direcția Județeană Caraș-Severin (Caransebeș) (ANDJC-S), Arhiva Inginer C. Orghidan, dosar 4/1936, f. 1-2 și dosar 28/1931.

¹³ Actul de naștere se păstrează într-o colecție particulară.

¹⁴ N. I. Angelescu, *op.cit.*, p. 9.

¹⁵ ANDJC-S, Arhiva Inginer C. Orghidan, dos. 1/1860-1874, f. 2; v. actul de împământenire nr. 33 eliberat de Ministerul Finanțelor în iulie 1860.

¹⁶ N. I. Angelescu, *op.cit.*, p. 9.

ceea ce Camera admite, însărcinând pe Ion V. Socec și Const. Orghidan cu redactarea unui proiect de lege. Proiectul desbătut în șase memorabile ședințe ale camerei de comerț a căpătat redactarea definitivă și aprobarea la 28 decembrie 1868¹⁷.

Constantin R. Orghidan a fost ales secretar al Camerei de Comerț, iar prin donarea mai multor cărți de specialitate a pus bazele înființării Bibliotecii Camerei de Comerț¹⁸. A murit la Sibiu în 1880¹⁹.

Soția lui Constantin R. Orghidan, pe nume **Eufrosina**, era născută **Grozovici** și provenea dintr-o familie de negustori bulgari din Giurgiu²⁰, fiind fiica lui *Manolache (Emanoil, Manole) Grozovici* cu *Dumitra (Luxița)*. Ea avea o modestă avere, după cum sublinia ing. C. Orghidan într-o cuvântare ținută în anul 1942²¹. După moartea soțului s-a retras la părinții săi din Giurgiu pentru a-i asigura fiului condiții mai bune de creștere și educație.

Eufrosina C. Orghidan a murit la 18 aprilie 1918 în București.

Inginerul Constantin C. Orghidan

Constantin C. Orghidan s-a născut în București, în ziua de 22 iunie 1874, într-o casă de pe strada Sfinților Nr. 50, suburbia Popa Herea²² sau Fierea, vechiul nume al parohiei Bisericii cu Sfinți (Sibilelor). În buletinul său de naștere se menționează că era fiul lui Constantin R. Orghidan și al doamnei E(u)frosina Orghidan, născută Grozovici. A fost botezat, în ziua de 7 iulie 1874, de preotul Vasile de la Biserica Scaunelor Vechi, cu patronul Adormirea Maicii Domnului, din București.

Constantin Orghidan își face cursurile primare, în particular, la Institutul Schewitz-Thierrin din București, susținând examenul de absolvire a patru clase primare la Școala publică de Băieți nr. 3 Negru din București²³, în iunie 1885. Apoi este înscris, ca intern, la Liceul Sf. Sava din București pe care îl absolvă în anul 1892, cu media 6,103/100. "Diploma de Bacalaureat în litere și științe", cu nr. 2585 din 20 octombrie 1892, este emisă de Universitatea din București, fiind iscălită de V. Arion²⁴, pentru ministrul cultelor și instrucțiunii publice, Al. Orescu²⁵, rectorul Universității, și de către candidat (Constantin C. Orghidan)²⁶.

¹⁷ *Ibidem*; "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 41, 1932, 12, p. 1-3, *Cincntenarul bursei din capitală*, cuvântare rostită de președintele Camerei de Comerț, Th. V. Orghidan.

¹⁸ N. I. Angelescu, *op.cit.*, p. 9.

¹⁹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 3/1931-1944, f. 13.

²⁰ *Ibidem*, f. 54.

²¹ Ziarul "Acțiunea", din 2 iulie, 1942, f. 10.

²² ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 1/1860-1874, f. 3.

²³ Atestatul de absolvire se păstrează într-o colecție particulară.

²⁴ Virgil C. Arion (1861–1942) – absolvent al Facultății de Drept din Munchen și al Facultății de Litere și Filosofie din București. Deputat conservator. Între 1890-1895 secretar general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. Director la Banca Națională. Din 1909 profesor de filosofia dreptului și sociologie la Universitatea din Iași.

²⁵ Alexandru Orescu (1817–1894) – arhitect și profesor de geometrie descriptivă. Între 1885-1894 rector al Universității din București.

²⁶ Diploma se păstrează într-o colecție particulară.

Studiile superioare le urmează, ca bursier, între 1892-1899, la Școala Națională de Poduri și Șosele, secțiunea inginerilor, din București, după cum rezultă din diploma cu nr. 105 emisă la 28 iunie 1899. Diploma este semnată de directorul școlii C. Sturdza și de ministrul secretar de stat la Departamentul lucrărilor publice dr. C. I. Istrati²⁷.

După absolvirea cursurilor de inginerie, profesorul său Theodor Dragu²⁸, pe atunci și directorul Serviciilor Atelierelor Căilor Ferate Române, având încredere în capacitatea tânărului absolvent, l-a introdus pe C. Orghidan ca diurnist în serviciul său, ținându-l în această funcție mai bine de 2 ani²⁹.

În anul 1902 Constantin Orghidan este numit inginer la Serviciul Atelierelor CFR. Pe atunci locuia în Calea Dorobanților nr. 26³⁰. În același an, pe 2 iunie, se înscrie în „Societatea Politecnica”³¹, instituție de care va rămâne atașat până la sfârșitul vieții.

În viața sa particulară este de menționat căsătoria cu **Marta Elena C. D. Pilidi**, născută la 24 mai 1886, fiica lui *Constantin și Alexandrina Pilidi*.

Prin căsătorie, conform "actului dotal" din 3 iulie 1904, "subscrisa Martha C. Pilidi, în asistența și cu consimțământul mamei mele Alexandrina C. Pilide, la trecerea în căsătorie cu Dnul Inginer C. C. Orghidan îmi constituim ca dotă" o importantă avere imobiliară, numerar și efecte, creanțe ipotecare, trusou, bijuterii, mobilier etc.³².

"Certificatul de cununie", purtând nr. 11 din 8 iulie 1904, este emis de "Parochia Bis. Oțetari cu fil(ialele) Sfinți și Scaune din comuna București, Plasa de Sus, Județul Ilfov", semnat de "preot paroh G. Poppescu Poslovanu", prin care se adeverește "că am citit taina cununiei religioase" conform "actului de căsătorie No. 943 din 7 iulie Anul 1904 asistând ca nuni Domnul Colonel Constantin Ciuflea și Dna Eftimiea C. Ciuflea"³³.

Ca tânăr inginer parcurge cu repeziciune o seamă de trepte ierarhice, fiind mult apreciat de către superiorii săi. Astfel, în 1905 îl găsim inginer ordinar clasa a II-a la Atelierul de tracțiune CFR³⁴. În același an, pentru merite depuse în activitatea desfășurată, este decorat cu Medalia jubiliară "Carol I"³⁵.

²⁷ Constantin I. Istrati (1850 – 1918) – doctor în medicină și chimie. Membru al Academiei Române. Organizatorul Expoziției Generale a României din 1906 și implicit al Parcului Carol I (Libertății) din București. De mai multe ori deputat, senator și ministru.

²⁸ Theodor Dragu (1851–1925) – inginer, președinte al "Societății Politecnice" din România. Profesor universitar.

²⁹ Buletinul AGIR, *op.cit.*, f. 96.

³⁰ "Buletinul Societății Politecnice", 19, 1903, 1, f. 12: *idem*, 20, 1904, 1, f. 30 (lista membrilor "Societății Politecnice").

³¹ *Ibidem*.

³² Actul dotal se păstrează într-o colecție particulară.

³³ Actul de căsătorie se păstrează într-o colecție particulară.

³⁴ Arhiva Academiei Române, Cabinet Numismatic, dos. C. Orghidan, nenumărat.

³⁵ *Ibidem*; v. Înaltul Decret Regal (IDR) nr. 5384/28 decembrie 1905, publicat în "Monitorul Oficial". nr. 218, din ianuarie, 1906.

Între 1906-1908 lucrează pe funcția de inginer la Serviciul Atelierelelor CFR³⁶. În 1908 îl găsim ca inginer asistent clasa a II-a la biroul tehnic din cadrul Serviciului Ateliere și tracțiune condus de Theodor Dragu³⁷. În același an îl găsim apoi în funcția de inginer șef de secție la Atelierele Centrale București unde va lucra până în 1909, mutându-se cu locuința din București, în Bdul. Carol, nr. 42 bis³⁸, casă de zestre a soției.

În 1910 figurează ca inginer clasa a II-a șef de atelier la Serviciul exterior de ateliere București, în 1912 șef de secție la Atelierele principale CFR, în anii 1913-1914 lucrează ca inginer inspector la Atelierele Principale CFR București, în 1915 ca inginer șef, inspector principal la Serviciul Atelierelelor CFR, iar în 1916 devenea inginer inspector clasa I-a la Serviciul exterior de ateliere și la Inspecțiunea atelierelor principale București Nord³⁹.

În cadrul serviciului desfășurat la căile ferate a îndeplinit mai multe misiuni în străinătate, printre care și aceea de a recepționa materialul pentru conducta de petrol lampant de pe linia Băicoi-Constanța, lucrare inaugurată în 1919⁴⁰.

La 15 august 1916 este înrolat în armată cu gradul de locotenent în rezervă. Va fi mobilizat până la 30 iulie 1918 și din nou în perioada 28 octombrie 1918 - 2 iulie 1920⁴¹.

Înzestrat cu o vastă pregătire tehnică și cunoscător al mai multor limbi străine, Constantin Orghidan este numit membru în Camera militară de recepție a materialului și este trimis, în această calitate, în Statele Unite ale Americii pentru a sprijini țara în războiul în care se angajase - așa cum rezultă din scrisoarea sa din 29 octombrie 1916 adresată Annei Lahovary⁴², președinta Consiliului de Asistență a Crucii Roșii Române de la Paris⁴³.

În Statele Unite a fost însoțit și de către soția sa Marta Elena Orghidan, fapt pentru care lasă o "procură ... pentru autorizare și ca administrator legal al averii ... cu depline puteri pe Dl. Ion C. Pilidi, [fratele Martei] sub director al Băncii Românești, București, să primească în numele meu, Marta C. Orghidan, succesiunea ce mi se cuvine de la defunctul N. Amira, unchiul tatălui meu ...

³⁶ "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 22, 1906, I, f. 20; 23, 1907, I, f. 16.

³⁷ N. St. Poenaru, A. Riegler, *Calendarul CFR*, 23, București, 1908, f. 150.

³⁸ "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 24, 1908, I, p. 20; 25, 1909, I, p. 20.

³⁹ N. St. Poenaru, A. Riegler, *op.cit.*, 25, 1910, p. 196; "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 28, 1912, I, p. 22 nr. 271 cu adresa Carol 42 bis; 29, 1913, I, p. 30, nr. 289; 30, 1914, I, p. 34, nr. 307; 31, 1915, I, p. 38 nr. 341 cu adresa Carol 42; 32, 1916, I-2, p. 43, nr. 361.

⁴⁰ Ziarul "Bursa", 12 iulie 1942, f. 307; *Conducte*, București, 1941, p. 173; R. Gavrilescu, *Restabilirea conductei de petrol Băicoi-Constanța în punctul Borcea după 1918*, în "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 34, 1920, 9-10, p. 699-705; V. Stoica, *Materiale privind istoria Căilor ferate*, VI, București, p. 124.

⁴¹ Arhiva Academiei Române, Cabinetul Numismatic, dosar C. Orghidan, nenumărat.

⁴² Anna Lahovary (1865 nov. 18–1964 oct. 28) n. Kretzulescu – soția lui Alexandru Emil Lahovary (1855-1950), ministru plenipotențiar, între 1908-1917 la Paris.

⁴³ Arhivele Naționale Istorice Centrale (București) (ANIC), fond Arhiva Comitetului de Asistență al Crucii Roșii Române de la Paris, dos. 23/1916.

Făcută în New York azi 6 septembrie 1919". Autentificarea procurii o face "Nicolae Henri E. Lahovary, însărcinatul cu Afaceri al României în Statele Unite ale Americii de Nord" la "Washington în 6 septembrie/24 August 1919"⁴⁴.

Atât Constantin Orghidan cât și soția sa vor lua legătura și cu o seamă de societăți de binefacere americane strângând bani, lăzi cu pansamente și materiale sanitare. Toate acestea erau trimise în țară prin intermediul flotei ruse, via Arhangelsk⁴⁵. Constantin Orghidan intervine, de asemenea, în favoarea românilor transilvăneni care nu aveau pașaport românesc, dar care doreau să se înroleze ca voluntari în armata română sau franceză. Edificatoare în acest sens sunt două scrisori trimise de către C. Orghidan lui Vasile Stoica⁴⁶, trimis al guvernului român în SUA, în anii 1918-1919, într-o misiune de propagandă românească în favoarea Transilvaniei și care urma să organizeze o mare unitate de voluntari transilvăneni pentru frontul din Franța⁴⁷.

Totodată, propune crearea în Statele Unite a unui "Comitet de ajutor român" sub patronajul reginei Maria. În afara chetei făcute de către soții Orghidan, mai multe societăți românești din diferite regiuni ale Americii au trecut la adunarea de fonduri pentru Crucea Roșie Română⁴⁸.

Soția sa, Marta Orghidan, s-a ocupat în această perioadă și de difuzarea medaliilor și cărților poștale ilustrate cu portretele reginei Maria și ale regelui Ferdinand, iar sumele încasate au fost înaintate Comitetului de Asistență al Crucii Roșii Române de la Paris⁴⁹.

Ca urmare a activității desfășurate în America, dar poate și datorită tactului și priceperii cu care a știut să aplaneze litigiile intervenite după război, între Ministerul de război și furnizorii americani, regele Ferdinand îl decorează pe locotenentul în rezervă de la Serviciul lichidărilor Direcției materialelor și instituțiilor noi cu Crucea comemorativă a războiului 1916-1918 fără barete⁵⁰.

La 18 aprilie 1918 moare, la București, mama sa Eufrosina Orghidan, căreia ing. C. Orghidan i-a păstrat o adâncă venerație pentru educația aleasă ce s-a străduit să i-o dea⁵¹.

⁴⁴ ANDJC-S. Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 3/1931-1944, f. 48-51; un exemplar al procurii se află într-o colecție particulară.

⁴⁵ ANIC, fond Arhiva Comitetului de Asistență al Crucii Roșii Române de la Paris, dos. 23/1916.

⁴⁶ Vasile Stoica (n. 18 ianuarie 1889 Avrîg - + 27 ian. 1959 Jilava) – scriitor și diplomat. Licențiat în litere. Volontar în armata română din Primul război mondial. Membru al delegațiilor române la Conferințele pentru pace de la Paris din 1919 și 1946, la Liga Națiunilor de la Geneva și de mai multe ori ministru plenipotențiar (1930-1947).

⁴⁷ ANIC, fond Vasile Stoica, dosar II/114 – informație primită de la Dna Elena Istrățescu, pentru care îi mulțumim.

⁴⁸ ANIC, fond Arhiva Comitetului de Asistență al Crucii Roșii Române de la Paris, dos. 23/1916.

⁴⁹ *Idem*, dos. 10/1919, f.499; pentru medaliile și cărțile poștale cu portretele regale v. C. Stirbu, S. Boicescu, *Participarea României la Primul război mondial și lupta pentru Unire reflectată în opera medalistului Tony Szirmai*, "Acta Moldaviae Meridionalis", 12-14, Vaslui, 1990-1992, pp. 431-452.

⁵⁰ Arhiva Academiei Române, Cabinetul Numismatic, dos. C. Orghidan; v. și IDR nr. 1744, 7 iulie 1918 precum și Brevetul eliberat la 20 februarie 1920.

⁵¹ ANDJC-S. Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 3/1931-1944, f. 48 și 51; ziarul "Bursa", 12 iulie 1942, f. 307.

După o scurtă ședere la București, în anul 1919 inginerul Constantin Orghidan este delegat al Guvernului român la prima Conferință Internațională a Muncii ce a avut loc la Washington - așa cum rezultă dintr-o scrisoare din 4 decembrie 1926 de la Liga Națiunilor, Biroul Internațional al Muncii, cu sediul la Geneva, prin care i se solicita o fotografie pentru a fi încorporată în monografia specială de arhivă a acestei instituții recent create⁵².

În același an, 1919, în calitate de reprezentant al Guvernului român, este cooptat în Comitetul Administrativ al Camerei de Comerț Americano-Române care-i va publica un excelent studiu privind reconstrucția în România și posibilitățile pe care le oferă intereselor de afaceri americane⁵³.

Reîntors în țară își reia, în 1920, funcția de inginer șef, inspector principal la Serviciul Atelierelelor CFR⁵⁴, devenind apoi, în 1921, subdirector special la serviciul atelierelelor CFR⁵⁵, iar în 1922 ajungând în funcția de inginer șef, director special la Atelierele CFR⁵⁶.

Activitatea sa în cadrul căilor ferate a fost deosebit de apreciată: la 21 august 1922 subdirectorul C. Orghidan primește Ordinul "Steaua României" în grad de ofițer cu însemne civile⁵⁷ și în același an, prin Înaltul Decret Regal nr. 5440, i se conferă medalia "Bărbăție și Credință" clasa I-a, iar în 1923 regele Ferdinand îl numește, prin decretul nr. 794, pe directorul C. Orghidan membru al ordinului "Steaua României" în grad de comandor⁵⁸.

În octombrie 1920 este cooptat ca membru în Asociația Generală a Inginerilor din România în cadrul căreia a activat până la sfârșitul vieții⁵⁹.

Din anul 1922 va lucra și ca director tehnic la Banca Românească, numirea sa în această funcție fiind aprobată în Consiliul de administrație al băncii din 5 ianuarie 1922⁶⁰. În calitatea sa de director controla industriile finanțate de această instituție bancară, propunea realizarea de contracte economice favorabile sau propunea înființarea unor societăți pe acțiuni sub jurisdicția băncii. Cumpără o seamă de acțiuni, devenind unul dintre acționarii de prestigiu și un expert apreciat.

⁵² ANIC, București, fond UIMMR, dos. 6/1926, f. 158.

⁵³ C. Orghidan, *Reconstruction in Romania its opportunities for American business interets*, New York, 1919, p. 29.

⁵⁴ "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 34, 1920, 1-2, p. 26, nr. 350 cu adresa București, Bd. Carol 42.

⁵⁵ *Ibidem*, 35, 1921, 1-2, p. 26, nr. 357 cu adresa București, Bd. Carol 42 bis.

⁵⁶ *Ibidem*, 36, 1922, 1-3, p. 27, nr. 371 cu adresa București, Bd. Carol 22 bis (datorată renumerotării caselor); Arhiva Academiei Române, Cabinetul Numismatic, dos. ing. C. Orghidan.

⁵⁷ *Ibidem*; v. Decretul nr. 3630 și Brevetul 3610/1922.

⁵⁸ *Ibidem*; v. Decretul dat la 2 martie 1923.

⁵⁹ Buletinul AGIR, 6, 1924, 1-2, p. 96, nr. 927; 7, 1925, 1-3, p. 43, nr. 974; 8, 1926, 1-2, p. 43, nr. 1049; 9, 1927, 1, p. 48, nr. 114; 10, 1928, 1, p. 50, nr. 478; 25, 1943, 4, p. 67 a – lista inginerilor diplomați, cu adresa str. Al. Lahovari nr. 9, telefon 3.93.29; etc. v. și "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 36, 1922, 1-3, p. 27, nr. 371; 37, 1923, 1-3, p. 27, nr. 360.

⁶⁰ Arhivele Naționale Direcția Municipiului București (ANDMB), fond Banca Românească, dos. 3/1922, f. 5; "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 36, 1922, 1-3, f. 27, nr. 371.

Deși a colaborat în continuare cu Banca Românească, în decembrie 1923 își dă demisia⁶¹.

Preocupat de dezvoltarea vieții economice românești, în anul 1922 participă la primul Congres al Camerelor de Comerț și Industrie din România Mare ce a avut loc la București și la care a ținut "un înflăcărat discurs"⁶² principele moștenitor Carol.

În anul următor, la 17 februarie 1923, are loc ședința de constituire a Uniunii Industriilor Metalurgice și Miniere din România (UIMMR) din care la început au făcut parte 11 întreprinderi⁶³. La primul consiliu de administrație, Constantin Orghidan este ales președinte, funcție pe care o va deține până la sfârșitul vieții⁶⁴.

În martie 1923 C. Orghidan, în urma discuțiilor purtate cu generalul Vasile Rudeanu⁶⁵ privind nevoile militare ale țării, propune în Consiliul Uniunii Industriilor Metalurgice și Miniere din România întocmirea unui studiu asupra capacității întreprinderilor industriale românești⁶⁶. Astfel se realizează lucrarea "*Producția metalurgică și minieră a României pe anii 1919-1924*" editată în limbile franceză și engleză, lucrare la care și C. Orghidan și-a adus o contribuție de seamă și pe care o difuzează în numeroase țări⁶⁷.

La 1 decembrie 1923 C. Orghidan este numit director general la Uzinele de Fier și Domenii din Reșița⁶⁸ (UDR), rămânând legat de această instituție până spre sfârșitul vieții - ca director general până la 31 decembrie 1927⁶⁹ și apoi, până în 1939 în Consiliul de administrație⁷⁰. Aici, spiritul său de bun specialist, conducător

⁶¹ ANDMB, fond Banca Românească, dos. 4/1923,5/1924, f. 8; pentru acțiunile cumpărate de C. Orghidan vezi și dos. 112/1922, f. 108; 113/1923 (adunarea generală din 3 martie 1923) și 114/1924, f. 40.

⁶² "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 39, 1930, 6-7. p. 6.

⁶³ C. Orghidan, *UIMMR. 15 ani de existență și activitate. 1923-1938*, București, 1938, p. 22-23; ANIC, fond UIMMR, dos. 4/1924, f. 50-90 (Statutul Uniunii), 91-92 (actul de constituire).

⁶⁴ C. Orghidan, *op.cit.*, p. 23; ANIC, fond UIMMR, dos. 4/1924, f. 36-50 A se vedea și Analele Minelor din România ("Revista Asociației Inginerilor și Tehnicienilor din Industria Minieră" – AITIM) 26, 1943, I, p. 6 – lista membrilor secției București unde Ctin. Orghidan este menționat ca inginer diplomat, administrator delegat Titan-Nădrag-Călan, cu domiciliul pe str. Alex. Lahovary nr. 9; *ibidem* 26, 1943, 8, p. 145 Darea de seamă prezentată de Consiliul de administrație Adunării generale a membrilor UIMMR cu ocazia celor 20 ani de activitate.

⁶⁵ Vasile Rudeanu (1870–1965) – general de artilerie, trimis al guvernului la Roma, Paris și Londra. În timpul primului război mondial reprezentant al Înalțului comandament român pe lângă Marele Cartier General Francez și Englez. După război comandant de divizie, apoi de corp de armată. Inspector general în armată.

⁶⁶ C. Orghidan, *op.cit.*, p. 25.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 25 și 52; ANIC, fond UIMMR, dos. 6/1926, f. 143-144; *idem*, Arhiva UDR, dos. 11/1924.

⁶⁸ ANIC, Arhiva UDR, dos. 2, f. 1, I verso și 14 (v. propunerea directorului general Adalbert Weit din 10 octombrie 1923, hotărârea Consiliului de administrație al UDR din 20 nov. 1923 și acordul lui C. Orghidan transmis prin adresa nr. 11012 din 21 nov. 1923; *idem*, dos. 18/1927, f. 7-8 – aceleași documente în copie; "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 38, 1924, 1-2, p. 27. nr. 364.

⁶⁹ *Idem*, dos. 18/1927, f. 5-6.

⁷⁰ *Idem*, dos. 32/1920, f. 183 și 202; C. Orghidan, *UIMMR, 15 ani.*, pp. 1-56.

și organizator (manager cum se spune astăzi) aduce un nou suflu activității. Astfel, la atelierul pentru materiale de război se începe executarea, pentru ministerul de război, a unor comenzi pentru refacerea armamentului "ca să nu se mai trateze cu casele străine"⁷¹.

Se pune în funcțiune fabrica de locomotive, iar la 10 iunie 1926 se inaugurează prima locomotivă construită cu material produs numai în țară⁷², inaugurare la care participă regele Ferdinand, regina Maria, principesa Ileana, primul ministru, generalul Alexandru Averescu, și ministrul comunicațiilor, generalul Gheorghe Vălleanu⁷³. Se pun în funcțiune noi instalații mecanice la puțul "Regele Ferdinand", la uzina termo-electrică din Anina, se încheie instalarea centralei termo-electrice din Anina, se fac noi instalații pentru exploatarea minelor de cărbuni etc.⁷⁴.

Încă de la începuturile activității sale la Reșița inițiază crearea unui fond cultural umanitar, regulamente speciale pentru acordarea de burse, cumpărare de cărți, pentru institutul de pensii al funcționarilor, ajutoare pentru diferite instituții culturale - școli, biserici, spitale, societăți de binefacere, asociații sportive, etc.⁷⁵. Așa se explică și sprijinirea baterii unor medalii, în 1938 și 1939, de către sculptorul Em. Becker⁷⁶ cu efigia Uzinelor de Fier "Reșița". Medalia din 1939 era decernată ca premiu⁷⁷.

În 1938 Uzinele Reșița au comandat și o altă medalie care s-a bătut la Monetăria Națională, menită a se decerna pentru muncă credincioasă. Ea a fost realizată în bronz și bronz argintat, cu diametrul de 60 mm, de către același sculptor Emil Becker⁷⁸. Desigur că această medalie a fost conferită și ing. Constantin Orghidan care, mai bine de un sfert de veac, a fost legat de activitatea acestor mari uzine la a căror dezvoltare a contribuit din plin.

În anii deceniului trei inginerul Constantin Orghidan își desfășoară activitatea atât la UDR în Reșița, cât și în București, răspunzând numeroaselor solicitări sau întocmind o seamă de rapoarte și studii menite să ducă la propășirea industriei, comerțului sau culturii românești.

În anul 1924, ca un omagiu adus profesorului și mentorului său, inspectorul general Theodor Dragu, fost director al atelierelor CFR, încetat din viață în același

⁷¹ ANIC, Arhiva UDR, dos. 13/1925, f. 32; dos. 16/1926, f. 8.

⁷² *Ibidem*, dos. 32/1920, f. 24; dos. 3/1926, f. 46; dos. 4/1926, *passim*; 16/1926, f. 46.

⁷³ Gheorghe Vălleanu (1864-1948) – general, inginer, specialist în fortificații. Ministru al Lucrărilor Publice (1920) și comunicațiilor (1920-1921; 1926-1927).

⁷⁴ ANIC, Arhiva UDR, dos. 32/1920, f. 60-70.

⁷⁵ *Ibidem*, dos. 2/1924, f. 82-83 (v. și "Statutul UDR", tipărit la Cultura Națională, în București, 1924); dos. 3/1924, f. 11-14.

⁷⁶ Emil W. Becker (1881 – 1950/1951) – sculptor de origine germană, născut în București, cu studii la Paris și München. Membru fondator al Sindicatului Artelor Frumoase. A lucrat mult pentru Casa Regală. A avut un stil plin de originalitate și eleganță, cu influențe brâncovenești.

⁷⁷ G. Buzdugan, G. Niculiță, *Medalii și plachete românești. Memoria metalului*, București, 1971, pp. 274-275.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 274.

an, Constantin Orghidan a inițiat înființarea în cadrul UIMMR a "Fondului cultural Theodor Dragu" cu menirea de a ajuta studenții de la secția de mecanică a Școlii Politecnice, fond pentru care el însuși va dona o mare sumă de bani alături de instituțiile din cadrul UIMMR⁷⁹. Cu această ocazie, în 1925, se bate și o medalie/plachetă "Teodor Dragu" ce se acordă ca premiu – modelator a fost Anghel Vasile⁸⁰.

Tot în anul 1924 C. Orghidan intră în conducerea "Societății Politecnice", devenind, ca "fondator și donator", membru în comitetul de conducere⁸¹, fiind ales cu 12 voturi de către Adunarea generală din 2 decembrie 1923. În această calitate va urmări și construirea localului Societății Politecnice din București, Calea Victoriei nr. 118, construcție proiectată încă din 1914 după planurile arhitectului Petre Antonescu⁸², dar ale cărei lucrări efective încep abia în anul 1924. Un etaj al clădirii urma să aparțină UIMMR. Sub impulsul lui C. Orghidan care, printre mulți alții, a donat importante sume de bani atât în nume propriu⁸³ cât și ca președinte al UIMMR⁸⁴, localul Societății Politecnice va fi gata în 1927⁸⁵ - așa cum o ilustrează și o plachetă de bronz emisă cu acel prilej și executată la Casa Huguenin Frères din Elveția⁸⁶. Inaugurarea oficială a avut loc însă în ziua de duminică 11 martie 1928⁸⁷.

Peste câțiva ani, cu ocazia jubileului "Societății Politecnice" din România, în 1931, va sprijini baterea unei noi plachete după o schiță de Gh. Chirovici⁸⁸.

Începând cu anul 1939 ing. Constantin Orghidan este cooptat în Consiliul superior de redacție⁸⁹ al "Buletinului Societății Politecnice", funcție în care va rămâne până în anul 1944⁹⁰. În cadrul Adunării generale din 21 februarie 1943, va fi reales definitiv ca membru în Comitet⁹¹ acționând și în comisia ce distribuia

⁷⁹ ANIC, Arhiva UIMMR, dos. 4/1925, f. 324-330 (v. statutul și listele de subscriere); C. Orghidan, *op.cit.*, p. 51.

⁸⁰ G. Buzdugan, G. Niculiță, *op.cit.*, p. 266.

⁸¹ "Buletinul Societății Politecnice", partea tehnică, 38, 1924, 1-2, pp. 49-50.

⁸² Petre Antonescu (1873-1965) – arhitect, profesor. Membru de onoare al Academiei Române.

⁸³ I. Ionescu, *Istoricul Societății Politecnice de la înființare și până la inaugurarea localului său propriu. 1881-1927*, București, 1927, p. 209 – el donează 2000 lei în două rate a câte 1000 lei.

⁸⁴ *Ibidem*, pp. 216-221.

⁸⁵ *Ibidem*, pp. 206, 209; ANIC, Arhiva UDR, (Direcția generală), dos. 13/1924, f. 1-10; Arhiva UIMMR, dos. 1/1928, f. 108-119.

⁸⁶ G. Buzdugan, G. Niculiță, *op.cit.*, p. 267; E. F. Teodoreanu, V. Z. Teodorescu, *Învățământul oglindit în medalistica românească*, BSNR 75-76 (1980-1982), nr. 129-130, București, 1983, p. 413, nr. 12.

⁸⁷ A se vedea și M. Olteanu, *70 de ani de la inaugurarea Palatului inginerilor Sediul Societății Politecnice*, Univers Ingineresc, 9, nr. 6 (172), 16-31 martie 1998, p. 2, articol în care C. Orghidan nu este menționat.

⁸⁸ G. Buzdugan, Gh. Niculiță, *op.cit.*, p. 269.

⁸⁹ "Buletinul Societății Politecnice din România", partea tehnică, 53, 1939, 4, pp. 340-341.

⁹⁰ *Idem*, 53, 1939, 1, pp. 7 și 71, nr. 696 (ca inginer șef, str. A. Lahovari nr. 9); 58, 1944, 1-2, p. 52, nr. 793; 5-8, p. 190.

⁹¹ *Idem*, 57, 1943, 1, p. 50, nr. 729 (ca președinte al UIMMR, inginer șef, cu domiciliul în str. Al. Lahovary nr. 9); 2, p. 157, ședința din 20 ianuarie 1939 și p. 167-168 pentru ședința din 7 februarie

premiile din “Fondul inginer C. P. Olănescu”⁹². Totodată va dona mai multe cărți pentru biblioteca Societății⁹³.

În anul 1924, inginerul C. Orghidan făcea parte și din biroul de conducere UGIR la ale cărei ședințe este invitat să participe⁹⁴, după cum rezultă dintr-o scrisoare adresată la 1 decembrie lui Constantin Orghidan, de către C. R. Mircea⁹⁵, directorul general al Uniunii Generale a Inginerilor din România (UGIR). La una din aceste ședințe sprijină baterea în 1928 a unei plachete UGIR, modelată de către sculptorul Basarab Spartali⁹⁶ și gravată de S. Johnson la Milano⁹⁷.

La 5 noiembrie 1929, în cadrul Adunării generale extraordinare a UGIR, C. Orghidan prezintă un amplu studiu privind convențiile comerciale de după război⁹⁸. Peste ani, la 23 iulie 1942, va fi reales în unanimitate de voturi în Comitetul Central al UGIR, iar apoi vicepreședinte⁹⁹.

Bucurându-se de un deosebit prestigiu în rândurile economiștilor români, în anul 1925, la 15 septembrie, Constantin Orghidan, alături de alți patru metalurgiști, este ales membru în Camera de Comerț și Industrie din București, instituție la a cărei bază jucase un rol important, în trecut, după cum am văzut, tatăl său¹⁰⁰.

Pentru activitatea depusă încă de la începuturile activității sale în cadrul Camerei de Comerț, prin decretul nr. 953 din 9 martie 1926, regele Ferdinand îi acordă lui Constantin Orghidan Ordinul “Meritul Comercial și Industrial” clasa I-a¹⁰¹.

În anul 1926 ia ființă “Institutul Național Român pentru amenajarea și folosirea izvoarelor de energie”. Adunarea de constituire din 28 iulie îl desemnează

1939; 3, pp. 244-246, ședința din 12 februarie 1939, obține 48 voturi și reales în ședința din 28 februarie 1939.

⁹² *Idem*, 57, 1943, 3, pp. 155-156; Constantin P. Olănescu (1845-1928) – inginer la căile ferate. Ministru al Lucrărilor Publice (1891-1895) și de interne (1900-1901). Membru al Partidului Conservator.

⁹³ “Buletinul Societății Politehnice din România”, partea tehnică, 53, 1939, 3, p. 262 – în darea de seamă pe anul 1938 i se mulțumește pentru cele 12 volume donate; 4, p. 341, donează cele 6 volume din *Enciclopedia Română*; la 19 ianuarie 1944 donează 37 cărți și reviste, cf. ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dosar 19/1944, f. 3.

⁹⁴ ANIC, Arhiva UDR, Direcția Generală, dos. 28/1923, pass.

⁹⁵ Constantin R. Mircea (1866-1936) – profesor de exploatarea miniere la Școala Politehnică din București. Director general al UGIR.

⁹⁶ Basarab I. Spartali (1899-1968) – sculptor, profesor de desen și calligrafie la diferite școli și licee din București.

⁹⁷ G. Buzdugan, Gh. Niculiță, *op.cit.*, p. 268.

⁹⁸ C. Orghidan, *Convențiile comerciale de după război și adaptarea lor pentru România. Raport prezentat la Adunarea generală extraordinară a UGIR*, București, 1929, p. 52.

⁹⁹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dosar 13/1942, f. 4.

¹⁰⁰ C. Orghidan, *UIMMR. 15 ani ...*, p. 32; pentru rolul jucat de tatăl său la înființarea Camerei de Comerț v. *Darea de seamă a Camerei de Comerț și Industrie întocmită cu prilejul sărbătoririi la 13 decembrie 1932 a 50 ani de existență*, “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie”, 41, 1932, 12, pp. 1-3 și 32; N. Angelescu, *Negustori ...*, p. 9; ANIC, fond UIMMR, dos. 4/1929, f. 163-165 (v. lista membrilor Camerei de Comerț pe anii 1925-1929).

¹⁰¹ ANIC, Arhiva Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie, Serviciul Secretariat, dos. 3/1926; Arhiva Academiei, Cabinetul Numismatic, dos. C. Orghidan (v. și Brevetul cu nr. 3887/2020).

pe inginerul C. Orghidan ca membru în Consiliul de administrație¹⁰². În această perioadă întocmește sau colaborează la unele studii privind revizuirea tarifelor de transport pe CFR, pentru transformarea tarifului vamal, pentru colaborarea cu Institutul Național Român de Organizare Științifică a Muncii¹⁰³.

Din anul 1927 Constantin Orghidan va deține funcția de vice-președinte la secțiunea industrială a respectivei Camere de Comerț și Industrie din București, fiind reales în mai multe rânduri, ca de exemplu la 23 iunie 1933¹⁰⁴. În schimb, la 12 iunie 1936, când se instalează noua comisie interimară, Constantin Orghidan nu mai figurează¹⁰⁵, dar la alegerile din 29 septembrie pentru consiliul Camerei de Comerț, la secțiunea industrială, categoria I Industria mare, apare ca membru titular¹⁰⁶.

Prezența sa activă în lucrările Camerei de Comerț și Industrie din București s-a materializat prin pertinente luări de cuvânt în diferite ocazii. Astfel, în ședința din 28 ianuarie 1930 prezintă, în calitate de raportor, concluziile la care a ajuns comisia însărcinată cu studierea anteproiectului de lege asupra Casei Autonome a Construcțiilor, solicitând îmbunătățiri¹⁰⁷.

În ziua de 27 martie 1930 ia parte la consfătuirea organizată de Eduard Mirto¹⁰⁸, ministrul Industriei și Comerțului, cu Camerele de Comerț și Industrie, cerând modificarea legii impozitului pe cifra afacerilor care era vexatorie și nedreaptă, în forma actuală, atât pentru societățile pe acțiuni cât și pentru celelalte întreprinderi¹⁰⁹.

La ședința din 22 mai 1930, prezentând nevoile industriei, se referă la impozitul pe cifra de afaceri, la necesitatea reducerii cu 45% a taxelor de transport și la scutirea de taxe vamale a produselor importate pentru nevoile căilor ferate¹¹⁰. De altfel, la ședința din 16 mai 1930 făcuse o comunicare referitoare la o circulară a căilor ferate prin care se aducea la cunoștință firmelor străine ca pe viitor ofertele să nu mai cuprindă taxele vamale de import¹¹¹.

În ședința solemnă din 11 iunie 1930 aprobă, în numele industriilor metalurgice, suirea pe tron a regelui Carol II¹¹², iar doi ani mai târziu, în martie

¹⁰² ANIC, Arhiva UIMMR, dos. 6/1926, passim.

¹⁰³ C. Orghidan, *UIMMR. 15 ani ...*, p. 52.

¹⁰⁴ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 42, 1933, 6-7, p. 6 (în text apare, greșit, 1932) – președinte al Camerei, succedând lui Theodor V. Orghidan, Christache D. Staicovici, iar președinte al secțiunii industriale Constantin Ossiceanu.

¹⁰⁵ *Idem*, 45, 1936, 6-7. coperta interioară. În numărul 4-5, tot pe coperta interioară, apare încă în postura de vicepreședinte.

¹⁰⁶ *Idem*, 45, 1936, 8-9, pp. 1-2.

¹⁰⁷ *Idem*, 39, 1930, 1, p. 12.

¹⁰⁸ Eduard Mirto (1881-1954) – de origine italiană. Jurist. Membru marcant al Partidului Național Tărănesc, apoi al Frontului Românesc și în cele din urmă al Partidului Național Tărănesc - Anton Alexandrescu. Deputat. Ministru al Industriei și Comerțului (1930), Lucrărilor Publice și Comunicațiilor (1932-1933).

¹⁰⁹ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 39, 1930, 3, pp. 16-18.

¹¹⁰ *Idem*, 39, 1930, 6-7, p. 9.

¹¹¹ *Idem*, 39, 1930, 4-5, p. 37.

¹¹² *Idem*, 39, 1930, 6-7, p. 15.

1932, participă la dezvelirea bustului regelui Carol II în Camera de Comerț și Industrie din Capitală¹¹³ - eveniment consemnat și printr-o fotografie.

Tot în 1930, înaintează regelui Carol II, în cadrul unei audiențe, un memoriu cu propuneri pentru propășirea industriei românești¹¹⁴, iar în 1931, cu prilejul vizitei reprezentanților Camerelor de Comerț și Industrie din Polonia la București¹¹⁵, ține o amplă comunicare privind perspectivele unei colaborări economice mai strânse între România și Polonia¹¹⁶. În același an (1931) ia parte la tratativele de la Viena pentru încheierea unei convenții comerciale cu Germania, obținând bune rezultate, ținând seama de interesele acesteia în stabilirea avantajelor acordate industriilor străine¹¹⁷.

La 5 aprilie 1932 este numit președinte al comisiei pentru redactarea de amendamente la “proiectul legii pentru extinderea competenței Casei de amortizare”¹¹⁸.

La 9 mai 1932 ia parte la primirea unor oaspeți veniți din Bulgaria¹¹⁹, iar la 16 mai, în cadrul sărbătoririi lui Gh. Tașcă¹²⁰, ministrul Industriei și Comerțului, ține o cuvântare prin care solicită o lege de ocrotire a industriei, deoarece cea în ființă datează din 1912, precum și reglementarea acordurilor între producători sub îndrumarea și privegherea statului¹²¹.

În ședința din 1 iulie 1932, referindu-se la regimul controlului statului asupra devizelor, consideră că industria va rămâne fără materii prime¹²², iar în ședința din 29 noiembrie 1932 în privința ajutorării șomerilor era de părere că alături de patroni trebuie să participe și statul¹²³.

Problema o reia în ședința din 26 ianuarie 1933 a Camerei de Comerț și Industrie din București, când face o comunicare cu privire la ajutorul de șomaj. Din contribuții benevole s-au adunat numai lei 450.000 și această sumă numai de la 15 industriași. Contribuția comercianților a fost nulă. De aceea el face un călduros apel ca toți comercianții și industriașii să verse la Camera de Comerț contribuțiunea benevolă, la care s-au angajat reprezentanții lor în consfătuirile avute la ministerul muncii. Pe de altă parte, C. Orghidan se pronunță împotriva proiectului de lege prevăzând impozitul pe lux și cifra de afaceri¹²⁴.

¹¹³ *Idem*, 41, 1932, 3, pp. 1-3.

¹¹⁴ *Idem*, 39, 1930, 6-7, *UIMMR. 15 ani ...*, pp. 40-41.

¹¹⁵ *Idem*, 40, 1931, 7, p. 7.

¹¹⁶ ANIC, Arhiva UIMMR, dos. 1/1931, f. 38-54.

¹¹⁷ C. Orghidan, *op.cit.*, p. 42.

¹¹⁸ *Ibidem*, p. 11.

¹¹⁹ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 41, 1932, 5, pp. 5-7.

¹²⁰ Gheorghe Tașcă (1875 – + martie 1951 la Sighet) – economist, finanțist și jurist. Mai întâi membru al partidului Conservator, iar apoi al Partidului Național Tărănesc. Rector al Academiei Comerciale (1929). Membru corespondent al Academiei Române. Ministru la Berlin (1930-1932). Ministru al Industriei și Comerțului doar câteva zile, 12-31 mai 1932, în guvernul Nicolae Iorga.

¹²¹ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 41, 1932, 5, pp. 2-3.

¹²² *Idem*, 41, 1932, 8, p. 4.

¹²³ *Idem*, 41, 1932, 12, pp. 9-10.

¹²⁴ *Idem*, 42, 1933, 2, p. 19.

În toamna anului 1932, în calitate sa de vicepreședinte al Camerei de Comerț și Industrie, secția industrială¹²⁵, dar și de președinte al Uniunii Industriilor Metalurgice, participă la a 3-a Conferință Balcanică ce are loc la București între 28-29 octombrie¹²⁶.

Începând cu anul 1932 îl găsim și în Consiliul de administrație al Uzinelor Lemaître¹²⁷, iar din 1934 și la Uzinele de Industria Sârmei din Turda¹²⁸.

La începutul lui ianuarie 1934 în cadrul unei ședințe solemne a Camerei de Comerț și Industrie din București, la comemorarea lui I. G. Duca, fost prim-ministru asasinat de legionari, rostește o cuvântare¹²⁹. Ia de asemenea cuvântul la înmormântarea inginerului I. Demetrescu¹³⁰, fost consilier al Camerei, secția industrială¹³¹.

La 7 mai 1934, conform noii legi a Camerelor de Comerț și Industrie, în calitate de vice-președinte al Comisiei interimare a Camerei de Comerț, depune jurământul¹³².

În anul 1934, ca președinte al UIMMR, coordonează organizarea în parcul Filaret din București a Expoziției Internaționale de Sondaje, expoziție care pune în evidență faptul că industria românească izbuteste să rivalizeze, într-o măsură remarcabilă, cu fabricile străine din punct de vedere al producției destinate șantierelor și rafinăriilor de petrol¹³³.

Tot în 1934 o delegație a Camerei de Comerț și Industrie din București întreprinde o călătorie în Danemarca, Suedia și Norvegia militând pentru strângerea relațiilor economice ale statului român cu aceste țări¹³⁴. Dovada impresiei deosebite făcută de respectiva delegație în aceste țări este decorarea, la 21 octombrie 1935, cu ordinul suedez "Vasa" în grad de comandor¹³⁵ a inginerului Constantin Orghidan în calitate de vicepreședinte al Camerei de Comerț și Industrie din București.

¹²⁵ Președinte al Camerei fiind Christache D. Staicovici.

¹²⁶ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 41, 1932, 10, p. 3.

¹²⁷ ANIC, Arhiva Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie (UCCI), dos. 34/1932, f. 59 verso.

¹²⁸ ANIC, Arhiva UIMMR, dos. 2/1924-1942, f. 22 v și 46 v.

¹²⁹ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 43, 1934, 1-2, pp. 2-4 – *Cuvântarea dlui ing. C. Orghidan*.

¹³⁰ Ion Demetrescu (n. 1874 la Ploiești – + ianuarie/februarie 1934) - licențiat în științe fizico-chimice la București, iar apoi în Germania, angajat la Freiberg ca inginer de mine. A condus șantierul petrolifer de la Cașin, inspector de saline la Tg. Ocna, iar în timpul primului război mondial conduce pulberăria de la Lăculețe. Din 1919, de la înființare, director general la *Creditul Minier*. Fost consilier al Camerei de Comerț și Industrie din București, secția industrială, și membru în consiliul de conducere la *Petrolul Românesc* și *Petrolul Govora*.

¹³¹ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", p. 5.

¹³² *Idem*, 43, 1934, 5-6, p. 1.

¹³³ C. Orghidan, *op.cit.*, pp. 51-52.

¹³⁴ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 43, 1934, 9-11, pp. 3-44 (Constantin Orghidan nu figurează în lista membrilor delegației Camerei de Comerț din București).

¹³⁵ Arhiva Academiei, Cabinetul Numismatic, dos. C. Orghidan - v. Brevetul nr. 62635 din 15 noiembrie 1935.

În anul 1935 Comitetul Național Român pentru “Congresul Internațional al minelor, metalurgiei și geologiei aplicate” îi solicită inginerului Constantin Orghidan sprijinul pentru participarea României la congresul internațional ce urma să se țină la Paris¹³⁶. C. Orghidan nu numai că va participa personal la Congresul de la Paris, dar a sprijinit material și prezența cercetătorilor români la respectiva manifestare internațională.

În cursul anului 1935 îl vedem foarte activ în diferite acțiuni conduse de către Camera de Comerț și Industrie din București – participă, în sensul găsirii unei soluții, la mișcarea negustorilor împotriva dărâmării Halelor Centrale, pricinuite de lărgirea bulevardelor; este președinte al Comisiei superioare de contingentare. În ședința din 1 februarie a Comisiei interimare, potrivit regulamentelor, sunt numite comisii pentru anul în curs – inginerul Constantin Orghidan este ales în Comisiunea pentru supravegherea învățământului comercial, în Comisiunea pentru supravegherea și administrarea Căminelor de ucenici precum și în Comisiunea pentru propuneri de numiri și înaintări¹³⁷.

La începutul anului, pe 23 ianuarie 1935, participă la banchetul de la Athenée Palace dat în cinstea sărbătoririi a 50 de ani de activitate a profesorului Grigore Trancu-Iași¹³⁸. În numele Camerei de Comerț și Industrie din Capitală ține o cuvântare plină de miez, ca de altfel în toate luările sale de cuvânt¹³⁹. Iar câteva zile mai târziu, în februarie, trimite o telegramă de condoleanțe doamnei Cerkez, prilejuită de decesul soțului ei, dr. Stefan Cerkez¹⁴⁰, fost președinte al Camerei de Comerț și Industrie din București în perioada 25 iunie 1923 – martie 1929¹⁴¹.

În luna octombrie, a aceluiași an, rostește un discurs la înmormântarea lui Nicolae Zanne, fost președinte al Camerei, imediat după primul război mondial¹⁴², iar la 10 octombrie îl omagiază, tot printr-un discurs ținut în cadrul unei ședințe festive, pe Teodor Nicolau pentru cei 50 ani de activitate în slujba comerțului românesc¹⁴³.

În octombrie 1935, în calitate de vicepreședinte al Camerei de Comerț și Industrie din București, aprobă noile reglementări privind libera negociere a devizelor, după ce a fost vărsată o cotă din devizele obținute din export, la curs oficial, Băncii Naționale spre a folosi la acoperirea nevoilor statului – punct de

¹³⁶ ANIC, Arhiva UIMMR, dos. 5/1935, f. 11, 14, 15, 18; *idem*, Arhiva UGIR, dos. 5/1935, f. 15, 18.

¹³⁷ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 44, 1935, 2-3, pp. 10 și 21.

¹³⁸ Grigore Trancu-Iași (1873–1940) – doctor în științe economice în București, profesor. Fondator al Partidului Muncii, apoi membru marcant al Partidului Poporului, iar în final în Partidul Național Tărănesc. Ministru al Muncii (1926–1927).

¹³⁹ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 44, 1935, 1, p. 3.

¹⁴⁰ Dr. Stefan Cerkez (10 iunie 1866 – februarie 1935) – fondator al unei policlinici pentru funcționarii comerciali. Din 11 iunie 1911 membru al Camerei de Comerț și Industrie din București, iar în perioada 1923–1929 președinte al Camerei.

¹⁴¹ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 44, 1935, 2-3, p. 6.

¹⁴² *Idem*, 44, 1935, 10, pp. 4-5.

¹⁴³ *Ibidem*, pp. 6-7.

vedere susținut de peste doi ani de către Camera de Comerț și care are sufragiile marii majorități a comercianților și industriașilor. Acordul se manifestă printr-o adresă trimisă dr. Ioan E. Costinescu¹⁴⁴, ministrul Industriei și Comerțului¹⁴⁵.

Iar la sfârșitul anului, pe 19 decembrie 1935, ține cuvântul de deschidere la consfătuirea importatorilor comercianți și industriași din întreaga țară prezidată de inginerul Christian Penescu-Kertsch¹⁴⁶.

Păstrător al tradiției, urmând exemplele tatălui și bunicului său, Constantin Orghidan a fost un permanent susținător al vieții spirituale românești. În acest sens, în anul 1935 este ales membru în Comitetul de Direcție și în Comitetul de Administrație al Muzeului Municipiului București¹⁴⁷. Iar în 1936, ca răspuns la apelul unui grup de intelectuali români de a sprijini tipărirea Enciclopediei Române, ale cărei lucrări începuseră încă din 1932, socotind amintita lucrare ca deosebit de binevenită, pentru viața culturală a țării, "unele din pietrele fundamentale ale strălucirii civilizației românești de astăzi și de mâine", C. Orghidan, formează un comitet de gestiune pentru fondul provenind din subscripții destinat Enciclopediei Române, sub patronajul UIMMR¹⁴⁸ al cărei președinte era el.

La 17 iulie 1937 se alcătuiește Asociația pentru Enciclopedia Română (ASPER) sub patronajul regelui Carol II și sub președinția lui Dimitrie Gusti¹⁴⁹. C. Orghidan, făcând parte dintre membrii acestui comitet, strânge și dăruiește însemnate sume de bani, iar în volumul III al acestei grandioase lucrări, la capitolul Economia națională, redactează partea privind "Industria metalurgică din România", dovedind o extraordinară cunoaștere, o profundă gândire economică și o mare putere de sinteză¹⁵⁰.

În ianuarie 1936, în calitate de vicepreședinte al Comisiei interimare a Camerei de Comerț și Industrie din Capitală, redactează, împreună cu secretarul general V. Stoicovici, un Memoriu al respectivei Camere prezentat adunării Consiliului Economic al Înțelegerii Balcanice¹⁵¹ ce s-a ținut la București. Memoriul este intitulat *Legăturile comerciale între țările Înțelegerii Balcanice*. Apoi prezidează banchetul ținând, la cupa de șampanie, și un toast.

¹⁴⁴ Ioan E. Costinescu (28 nov.1872 - +21 nov. 1951 Sighet) – doctor în medicină la Paris, industrialist, membru al Partidului Național Liberal. Primar al Bucureștilor (1922-1928), președinte al Crucii Roșii din România, de mai multe ori ministru al muncii, sănătății, ocrotirilor sociale, al industriei și comerțului.

¹⁴⁵ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", pp. 1-2.

¹⁴⁶ *Idem*, 45, 1936, 1-2, p. 38.

¹⁴⁷ București, "Revista Muzeului Municipiului București", I, 1935, coperta interioară.

¹⁴⁸ ANIC, Arhiva UIMMR, dos. 4/1936, f. 24-25 - apelul lansat de C. Orghidan către membrii UIMMR: C. Orghidan, *op.cit.*, p. 52.

¹⁴⁹ ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 5/1939, f. 2; Dimitrie Gusti (1880-1955) – sociolog, profesor universitar la Iași și București. Membru al Academiei Române și al mai multor societăți științifice din străinătate – Japonia, Cehoslovacia, Germania, Elveția. A întreprins pentru prima dată anchete sociale în sate. Întemeietorul Muzeului Satului din București.

¹⁵⁰ *Enciclopedia României*, III, București, 1940, pp. 831-870.

¹⁵¹ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 45, 1936, 1-2, pp. 1-35.

Tot în ianuarie 1936, cu ocazia vizitării școlilor practice de comerț (din strada Argeș Nr. 7) de către dr. Constantin Angelescu¹⁵², ministrul Instrucțiunii Publice, care a asistat la câteva “lecțiuni filmate” ce reprezentau un curs experimental pentru integrarea filmului didactic și explicația orală, ing. Constantin Orghidan, în numele Camerei de Comerț, ține un scurt discurs¹⁵³.

Aici este cazul a aminti și demersul făcut la 15 martie 1939 prin care solicită Mareșalului Curții Regale de a prezenta regelui Carol II “recenta noastră lucrare documentară și statistică intitulată: *„Anuarul-Catalog al industriilor metalurgice și miniere din România”*”¹⁵⁴.

În 1938 este episcop, împreună cu Bucur Bunesco și Nicolae Madgearu, în comitetul parohial al Bisericii cu Sfinți (Sibilelor) din București¹⁵⁵.

În martie 1940 participă la inaugurarea Camerei de Comerț Româno-Jugoslavă¹⁵⁶.

Apoi, tot din 1940, este numit președinte al Camerei de Comerț și Industrie din București, făcând parte din Consiliul de administrație a acestei instituții – la 24 februarie 1941 este instalată noua Comisiune interimară, prilej cu care, în calitate de nou președinte, ține un discurs în prezența generalului Gheorghe Potopeanu¹⁵⁷, ministrul Economiei Naționale. În luarea sa de cuvânt Constantin Orghidan, pe lângă partea protocolară, dorește a insista și asupra unor aspecte ce îngreunează activitatea productivă, cum ar fi lipsa materiilor prime, importanța ce trebuie acordată valorii prețului și nu a mărimii sale, sarcinile sociale și fiscale, precum și strânsa legătură ce trebuie să existe între comerț și industrie¹⁵⁸. Poziția sa tranșantă o va repeta și mai târziu, la 16 septembrie 1942, în discursul ținut cu ocazia instalării profesorului I. N. Fișescu¹⁵⁹ ca nou ministru al Economiei Naționale¹⁶⁰.

La 27 martie 1941, în prezența ministrului general Gh. Potopeanu, cu ocazia inaugurării “Oficiului pentru desfacerea produselor laminate din fier”, ține un nou discurs și în calitate de președinte al acestui Oficiu, în care se declară de acord cu controlul statului în stabilirea prețurilor, dar prin Decretele-legi ce se vor promulga speră să nu apară greutăți. De asemenea, se referă la unele probleme ce

¹⁵² Constantin Angelescu (1869–1948) – medic, membru de onoare al Academiei Române. S-a remarcat ca ministru al Instrucțiunii Publice.

¹⁵³ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, pp. 41-42.

¹⁵⁴ ANIC, fond Casa Regală, dosar 120/1939, f. 155.

¹⁵⁵ Preot D. I. Ioniță, *Biserica cu Sfinți din București*, București, 1938, p. 23, extras din BOR, 56, 1938, 1-4, pp. 64-90.

¹⁵⁶ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 49, 1940, 3, pp. 15-20.

¹⁵⁷ Gheorghe Potopeanu (cca 1890 – + cca 1958 la Jilava) – general de divizie. Ministru al Economiei Naționale (1941) și Finanțelor (23 aug - 6 dec. 1944).

¹⁵⁸ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 50, 1941, 2, pp. 3-5.

¹⁵⁹ Ioan N. Fișescu (Strehaia, 20 ian. 1888 - + ?) – profesor de drept comercial la Universitatea din București.

¹⁶⁰ ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 10/1942-1944, f. 7-12; “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 51, 1942, 8-9, pp. 1-3.

au apărut, legate de starea de război – cantitatea de produse s-a micșorat, dar va trebui produs nu numai pentru stat cât și pentru particulari. O altă problemă enunțată este cea a românizării comerțului¹⁶¹.

Referitor la politica față de produsele din fier, interesante sunt dezbaterile din unele ședințe ale Consiliului de Miniștri în care se răspunde la unele propuneri formulate de către C. Orghidan. Astfel la 21 septembrie 1940 generalul Ion Antonescu nu admite nici o scumpete în țară deși “Domnul Orghidan îmi cere să scumpesc fierul. Imi scrie o scrisoare, arătând că este o nedreptate ca prețul fierului să fie menținut. Nu numai că nu trebuie ridicat, dar trebuie chiar scăzut prețul fierului pentru țărani – unelte agricole, etc – pentru rest, ce este pentru orașe, se pot menține prețurile actuale, dar nu se pot urca”¹⁶².

Problema fierului este reluată în ședința Consiliului de Miniștri de joi 20 martie 1941 când se constată că “aproape peste tot fierul necesar pentru agricultori lipsește” deoarece “Oficiul fierului nu a intrat încă în funcțiune”. Dar, deoarece “se găsea fier înainte, când nu exista Oficiul fierului” înseamnă că “ar fi vina dlui Orghidan” care pe de altă parte stă și împotriva politicii de românizare¹⁶³.

Iar, chiar în dimineața zilei de 27 martie 1941, în Ședința Consiliului Economic al țării generalul Gh. Potopeanu relatează “că astăzi, la ora 6, voi instala Oficiul Fierului, de a cărui activitate” – de fapt neactivitate - ”se plânge dl. (N.) Dragomir”. În plus este vorba și de niște acuzații “aduse de dl. Orghidan” la care generalul Ion Antonescu cere o anchetă.¹⁶⁴

Legat de “românizare”, acțiune naționalistă în cadrul politicii vremii, este de menționat “certificatul de naționalitate și origine etnică română”¹⁶⁵ pe care-l primește Constantin Orghidan la 8 decembrie 1943.

Este de menționat și Ședința Consiliului Economic de joi 8 mai 1941 când se discută problema reînființării Camerelor de Comerț și Industrie – la cererea lui Mihai Antonescu referitoare la oportunitatea reînființării, în care generalul Gh. Potopeanu răspunde negativ, deși “dl Orghidan este pentru reînființare”, ca și ceilalți președinți de camere de comerț și industrie din țară¹⁶⁶.

La începutul anului 1941 Constantin Orghidan, după cum am mai spus, va fi reales președinte al Camerei de Comerț și Industrie din București și va ocupa

¹⁶¹ “Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București”, 50, 1941, 3, pp. 8-9.

¹⁶² Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele Ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu*, vol. I (septembrie-decembrie 1940), București, 1997, p. 75. Este vorba de Constantin Orghidan și nu de Theodor Orghidan, cum lasă să se înțeleagă unul dintre editori.

¹⁶³ *Ibidem*, vol. II (ianuarie-martie 1941), București, 1999, p. 667; a se vedea și vol. IV (iulie septembrie 1941), București, 2000, pp. 408-409 ședința Consiliului de Miniștri de marți 26 august 1941 în legătură cu niște acțiuni Titan-Nădrag-Călan.

¹⁶⁴ *Ibidem*, p. 725.

¹⁶⁵ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 3/1931-1944, f. 57, fotocopie.

¹⁶⁶ Arhivele Naționale ale României, *Stenogramele Ședințelor Consiliului de Miniștri. Guvernarea Ion Antonescu*, vol. III (aprilie-iunie 1941), București, 1999, p. 293.

această funcție până în mai 1944 când își va da demisia, primind apoi mulțumiri pentru activitatea depusă¹⁶⁷.

În calitatea sa de președinte al Camerei de Comerț și Industrie va participa activ la rezolvarea sarcinilor ce apar. Astfel în ședința din 16 ianuarie 1942 hotărăște să se intervină la Ministerul Economiei Naționale pentru aplicarea Decretului lege al reglementării circulației produselor și mărfurilor ce a fost publicat în Monitorul Oficial 9/1942, prezentându-se ministrului și un memoriu cu propuneri¹⁶⁸.

În ședința din 26 ianuarie 1942 insistă asupra necesității prelungirii contractelor de închiriere și a executării verificărilor și controalelor în întreprinderi, intervenindu-se la ministrul justiției¹⁶⁹.

La ședința din 11 februarie 1942 face pertinente observații și propuneri în problema românizării comerțului și industriei¹⁷⁰. Iar în cea din 25 februarie 1942, referitor la un proiect de lege privind organizarea școlilor de ucenici, adresează un memoriu ministerelor Muncii și al Culturii Naționale, în speță Consiliului Superior al Învățământului Profesional¹⁷¹.

În ultimii ani ai vieții îl întâlnim în conducerea a numeroase societăți sau mari întreprinderi: este administrator delegat și membru în Consiliul de administrație, apoi director general la Întreprinderile Unite Titan-Nădrag-Călan (TNC) - semnează o convocare a unei ședințe, 22 ianuarie 1944), este președinte la SOCOMET (Societatea pentru Comerțul Metalelor), este în Consiliul de administrație la Industriile metalurgice Dunărene, la Industria Fierului S.A., președinte al Comisiunii industriale din cadrul Ministerului Industriei, Comerțului și Minelor¹⁷² (la 22 iunie 1942, i se mulțumește pentru activitatea depusă cu ocazia plecării din această funcție), iar din martie 1942 la Concernul metalurgic alcătuit din UDR, TNC, Societatea ASTRA, SOCOMET, Copșa Mică, Șantierile Navale Galați¹⁷³. Face parte din conducerea Societății RADOR (Societatea anonimă de informații telegrafice) la care va lucra până la sfârșitul vieții¹⁷⁴. La 12 februarie

¹⁶⁷ ANIC, Arhiva Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie, dos. 10/1927, f. 83 (scrisoarea de mulțumire adresată lui C. Orghidan de către ministrul secretar de stat al Industriei, comerțului și minelor din 26 mai 1944); *idem*, Arhiva TNC, Direcția Generală, dos. 13/1944, f. 59 (sesizarea directorului Ministerului Economiei Naționale, Ioanițiu, din 5 iunie 1944 prin care-și exprimă regretul că C. Orghidan nu mai este președinte la Comisia industrială); în Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București, 53, 1944, nr. 3-12 nu mai apare ca președinte pe coperta interioară. Începând cu 3 decembrie 1944 președinte este Theodor V. Orghidan.

¹⁶⁸ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 51, 1942, I, pp. 42-47.

¹⁶⁹ *Ibidem*, pp. 48-52.

¹⁷⁰ *Idem*, 51, 1942, 2-3, pp. 9-12 și 21.

¹⁷¹ *Ibidem*, pp. 18-21.

¹⁷² ANIC, Arhiva Uniunii Camerelor de Comerț și Industrie, dos. 12/1942;

¹⁷³ ANDJC-S, Arhiva TNC, dos. 3/1943, f. 9; 5/1940; C. Orghidan devine și posesorul unui număr însemnat de acțiuni la aceste întreprinderi - ANIC, fond UIMMR, dos. 1930; *idem*, Arhiva UDR, dos. 51/1942.

¹⁷⁴ ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 17/1944. f. 15-16; v. și dos. 14/1942, f. 2 când este chemat la ședința Consiliului de Administrație din ziua de 19 februarie 1942.

1942, în urma reorganizării Institutului Român de Organizare Științifică a Muncii (IROM), la recomandarea UGIR, devine membru al Consiliului de Administrație¹⁷⁵. La parte la ședințele Consiliului de Colaborare al Municipiului București din anul 1942¹⁷⁶, ale Consiliului Central al Ligii pentru dezvoltarea Economiei Naționale¹⁷⁷ unde președinte era Constantin Garoflid, ale Institutului de Științe Sociale al României¹⁷⁸ de sub președinția lui Dimitrie Gusti, ale societății Magazinele Unite de Fierărie¹⁷⁹.

Dovedind o mare capacitate profesională și dotat cu o putere de muncă ieșită din comun, s-a bucurat de o largă apreciere din partea contemporanilor săi.

Astfel, în anul 1941, este numit președinte la ODESFER (Societatea pentru desfacerea fierului) care lucra în colaborare cu ministerul înzestrării armatei și a producției de război¹⁸⁰. La 19 mai 1944 mandatul îi încetează, prin expirare¹⁸¹.

În același an, 1941, ia ființă în condiții de război Consiliul de patronaj al Operelor Sociale sub îndrumarea Mariei Antonescu¹⁸², la care ing. Constantin Orghidan este numit președinte¹⁸³. În această calitate donează și strânge însemnate sume de bani pentru înființarea de spitale pentru răniți, pentru ajutorarea copiilor din Basarabia, de ajutorare cu ocazia Paștilor¹⁸⁴ a comercianților și industriașilor scăpați etc. Pentru aceasta lansează și un "Apel", iar împreună cu soția sa donează 100.000 lei¹⁸⁵.

În acest sens este și cuvântarea ținută la Radio, în ziua de 23 august 1941, referitoare la oportunitatea "Împrumutului Reîntregirii"¹⁸⁶.

În această activitate se înscrie și ajutorarea învățământului practic comercial prezidând, în octombrie 1943, în localul școlii de pe Calea Șerban Vodă, aniversarea celor 30 ani de învățământ¹⁸⁷ de acest fel. Nu trebuie omisă nici cuvântarea ținută în februarie 1943 în care, referindu-se la cei 75 ani ai Școlii Camerei de Comerț și Industrie, a insistat asupra necesității existenței atât a unui învățământ practic cât și teoretic¹⁸⁸. Participând apoi la Serbarea datinilor de

¹⁷⁵ *Idem*, dos. 19/1944, f. 10.

¹⁷⁶ *Idem*, dos. 12/1942, f. 1-2.

¹⁷⁷ *Idem*, dos. 14/1942, f. 1 (14 februarie 1942).

¹⁷⁸ *Ibidem*, f. 3 (14 martie 1942).

¹⁷⁹ *Ibidem*, f. 4 (28 aprilie 1942).

¹⁸⁰ *Idem*, dos. 19/1944, f. 2 și 8; ANIC, fond UIMMR, dos. 10/1941, f. 26, 32-33; a se vedea și dosarul 11/1942, f. 1 – scrisoare din 9 ianuarie 1942 de la inginerul C. I. Motaș care îi comunică refuzul Camerei de Comerț de a înregistra firma noii societăți pentru o eventuală neconcordanță de nume.

¹⁸¹ ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 19/1944, f. 47.

¹⁸² Maria Antonescu (?-1964) – căsătorită, a doua oară, cu mareșalul Ion Antonescu (1882-1946), conducătorul țării în timpul celui de al doilea război mondial.

¹⁸³ ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 19/1944, f. 2, 8 – diverse solicitări către C. Orghidan.

¹⁸⁴ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 50, 1941, 4, pp. 10-11.

¹⁸⁵ *Idem*, 7/1941, p. 29-35. Societatea Titan-Nădrag-Călan donează 5.000.000 lei.

¹⁸⁶ *Idem*, 50, 1941, 8, pp. 1-2, *Împrumutul Reîntregirii, cuvântare ținută la Radio, în ziua de 23 august 1941. A se vedea și același periodic nr. 4-5/1942, p. 14-18 referitor la aplicarea Decretului-Lege pentru înființarea unui "impozit excepțional de Reîntregire".*

¹⁸⁷ *Idem*, 52, 1943, 10-11, pp. 2 și 4-6.

¹⁸⁸ ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 10/1942-1944, f. 13-20.

Crăciun la școlile comerciale practice ale Camerei de Comerț și de Industrie din București, ce s-a ținut în ziua de 22 decembrie 1943 în sala Teatrului Savoy, în prezența Mariei Antonescu, a ținut o cuvântare¹⁸⁹.

La începutul anului 1942 Constantin Orghidan este proclamat membru onorific al Societății Mărășești¹⁹⁰, ca semn de apreciere a "sprijinului acordat celei mai vechi asociațiuni de foști luptători care au contribuit la realizarea idealului național".

Iar la 21 martie, același an 1942, este numit membru de onoare al Societății pentru Protecția Animalelor¹⁹¹.

La 31 mai 1942 Uniunea Generală a Sfatului Negustorești din capitală îl proclamă, în adunarea generală, membru de onoare pentru solicitudinea ce a acordat-o problemelor economice și pentru bunele sentimente ce le-a avut pentru această Societate ce activa de 30 ani pentru propășirea comerțului românesc¹⁹².

Pentru meritele sale în domeniul dezvoltării industriei românești, a economiei în general, și pentru contribuția sa în sprijinirea și propășirea vieții culturale, pentru cultul său față de valorile trecutului, în ședința Academiei Române din 31 mai 1942 secretarul ei general, Alexandru Lapedatu¹⁹³ propune alegerea inginerului Constantin Orghidan ca membru de onoare al Academiei Române. Propunerea a fost validată cu majoritate de voturi¹⁹⁴. Momentul, consemnat de presa vremii¹⁹⁵, prilejuiește primirea a mai multor felicitări atât din partea unor persoane particulare cât și a reprezentanților unor instituții – președintele Consiliului de Administrație al Băncii Centrale S.A. Turda din Câmpia Turzii, Valentin Poneți în numele Băncii Centrale pentru Industrie și Comerț S.A. din Cluj, refugiată la Turda¹⁹⁶, D. Mociorniță, fiind în sanatoriu, la 5 iulie 1942, îi adresează o lungă scrisoare¹⁹⁷, iar la 11 august 1942 din partea Societății Politecnice prin vicepreședintele ei Balș și secretarul Luca Bădescu¹⁹⁸. Iar la una din recepții Constantin Orghidan va ține și un scurt discurs¹⁹⁹.

¹⁸⁹ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 52, 1943, 12, pp. 1-10.

¹⁹⁰ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 13/1942, f. 1; "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 50, 1941, 7, pp. 26 și 29.

¹⁹¹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 13/1942, f. 2.

¹⁹² *Ibidem*, f. 3.

¹⁹³ Alexandru Lapedatu (n. 2/14 septembrie 1876 – + 30 august 1950 la Sighet) – istoric și om politic cu o deosebită activitate între 1918-1947. Membru al Academiei Române.

¹⁹⁴ Analele Academiei Române. Desbateri, 62, 1941-1942, București, 1943, p. 275; *idem*, 64, 1943, p. 120; ANDJC-S, Arhiva C. Orghidan, dos. 9/1942, *passim*; v. extrase din ziarele timpului privind sărbătorirea a 40 de ani de activitate în slujba industriei românești și alegerea lui Constantin Orghidan ca membru de onoare al Academiei: "Universul", 4 iunie 1942; "Argus", 5 iunie, 1942; "Timpul", 5 iunie 1942; "Ordinea", 2 iunie 1942; "Porunca Vremii", 2 iunie 1942; "Curentul", 5 iunie 1942; "Bursa", 12 iulie 1942; etc.

¹⁹⁵ A se vedea, printre altele, "Universul", nr. 150 din 5 iunie 1942 (ediția de provincie).

¹⁹⁶ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 10/1942-1944, f. 3 (fost 10).

¹⁹⁷ *Ibidem*, f. 4-5.

¹⁹⁸ *Ibidem*, f. 6.

¹⁹⁹ *Ibidem*, f. 1-2.

Aniversând 40 de ani în slujba metalurgiei românești, în cadrul unei recepții ce a avut loc la UIMM în ziua de 1 iulie 1942, Constantin Orghidan ține un discurs, marcând și 43 ani de muncă pentru dezvoltarea industriei românești²⁰⁰. La recepție, prezidată de I. Gigurtu, au fost prezenți generalul N. Stoenescu, ministrul Finanțelor, I. Mironescu, ministrul Economiei Naționale, prof. I. Simionescu, președintele Academiei. Discursuri au fost ținute de ing. Orbonaș, secretarul general al Ministerului Educației Naționale, ing. Chr. Penescu-Kertsch, președintele UGIR²⁰¹, iar unele publicații i-au dedicat articole laudative²⁰².

Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, într-o scrisoare, menționează că a propus regelui să i se confere un înalt ordin. Pe de altă parte, primește mulțumiri din partea comercianților care obțin ajutoare de la Camera de Comerț. În ziua de 3 iulie are loc o agapă prietenească la restaurantul Pescăruș, iar pe 6 iulie o sărbătorire la Camera de Comerț și Industrie din București²⁰³.

Cu acest prilej, în cinstea lui, se emite o medalie. Realizată de sculptorul Vasile Anghel, medalia, cunoscută în literatura de specialitate, a fost prezentată pentru prima oară de Al. Lapedatu în ședința Academiei din 10 iulie 1942. Turnată în bronz are un diametru de 70 mm.²⁰⁴

Un fapt mai puțin cunoscut în literatura română de specialitate este legătura lui Constantin Orghidan cu sculptorul și medalistul Anton Rudolf Weinberger²⁰⁵, artist reșițean care mult timp și-a avut atelierul de creație la Viena²⁰⁶. Astfel, într-o scrisoare adresată de C. Orghidan lui Adalbert Veith, administrator delegat la Uzinele de Fier și Domenii Reșița, la 11 ianuarie 1925, îi comunica acestuia hotărârea luată ca să i se acorde cu prilejul împlinirii a 25 de ani de activitate o plachetă cu efigia sa. Îl roagă ca într-una din călătoriile sale la Viena să-i pozeze artistului pentru ca acesta să-i execute o lucrare cât mai veridică²⁰⁷. Iar medaliile emise cu acest prilej sunt bine cunoscute²⁰⁸.

Dar Anton Weinberger va crea și pentru inginerul Constantin Orghidan o plachetă de bronz - probabil la solicitarea acestuia. Placheta, nemenționată în literatura noastră de specialitate, era, conform descrierii făcute în catalogul publicat în 1932 de L. Huszar și B. Procopius²⁰⁹, rotunjită în partea superioară și unifacies.

²⁰⁰ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 51, 1942, 6-7, pp. 5-6 forma completă; în Ziarul "Acțiunea", din 2 iulie 1942. f. 10, formă prescurtată.

²⁰¹ "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București". 51, 1942, 6-7, pp. 2-5.

²⁰² *Ibidem*, p. 1.

²⁰³ *Ibidem*, pp. 6-8.

²⁰⁴ Arhiva Academiei Române, dos. A4, 1942. f.186; C. Moisil, *Inginerul Constantin Orghidan*, CNA, 16, 121-122, 1942, p. 303; "Buletinul Camerei de Comerț și Industrie din București", 51, 1942, 6-7, p. 2; G. Buzdugan, G. Niculiță, *op.cit.*, p. 276.

²⁰⁵ Anton Rudolf Weinberger (1881-1937) – sculptor și profesor, originar din Anina.

²⁰⁶ C. Stirbu, D. Ciobanu, D. Bălănescu, *Un artist pentru neuitare. Anton Rudolf Weinberger*, Reșița, 1994, p 28.

²⁰⁷ ANIC, Arhiva UDR, dos. 3/1924, f. 18-19.

²⁰⁸ C. Stirbu, D. Ciobanu, D. Bălănescu, *op.cit.*, p. 17, fig. 29 a-b cu bibliografia.

²⁰⁹ L. Huszar, B.Procopius, *Medaillen und Plaketenkunst in Ungarn*, Budapesta, 1932, p. 476. fig. 6619: v. și *Die Medaille der Ostmark*, Wienerbund fur Medaillenkunst, Viena. 1938, p. 46, nr. 64.

Pe avers este reprezentat bustul lui C. Orghidan cu ochelari, în profil spre stânga. Sub bust, la baza plachetei, semnătura autografă "ORGHIDAN". În câmpul stâng "VIENA 1925", în cel drept semnătura artistului "A. WEINBERGER". (Dimensiuni 220/140 mm).

Constantin Orghidan, personalitate cu o vastă cultură, cu largi posibilități materiale, înzestrat cu multă dragoste pentru istorie și artă, a fost și un mare colecționar care, cu competență și migală, a adunat de-a lungul anilor valoroase colecții de monete, medalii, sigilii, pietre gravate, obiecte antice, cărți rare etc.

În privința preocupărilor pentru alcătuirea colecției sale numismatice credem că acestea au fost destul de vechi. Din însemnările sale - atâtea cât ne-au stat la îndemână - prima mențiune a existenței unei colecții bine încheiate o întâlnim în Codicilul din 7 iulie 1925 la Testamentul din mai 1923 (? sau 1921) ce fusese depus la Banca Ilfov²¹⁰, deoarece, facem mențiunea că în primul său Testament, cel întocmit la 21 mai 1921 și intitulat *Voința mea*, colecția numismatică sau alte colecții nu figurau²¹¹.

Prin Codicilul din 7 iulie 1925 se menționa că "monezile de aur și anume cele moderne începând de la napoleonul cel mare din 1814" se vor da soției, Marta Orghidan²¹². Existența unei colecții mai mari o întâlnim menționată abia în anul 1931, și anume în Testamentul din 22 martie²¹³. În acesta se stipula ca monetele greco-romane, bizantine și transilvane se vor dona Academiei Române, iar monetele moderne începând cu 1814 vor rămâne în posesia soției sale²¹⁴. Deci la acea dată colecția era destul de mare.

Existența colecției numismatice reiese și din schimbul de adrese, din 9 decembrie 1940, între Banca Națională a României și inginerul Constantin Orghidan, referitoare la legalitatea declarării monetelor de aur post 1840 și a valutei străine, dar prin rămânerea la proprietar²¹⁵.

Deși considerăm că legăturile sale cu Societatea Numismatică Română erau mai vechi, el este ales membru al acestei Societăți la ședința din 14 iulie 1933²¹⁶. Aprecierea de care se bucura în rândul Societății a făcut ca în ședința din 27 aprilie 1941 să fie numit în funcția de vice-președinte, funcție în care va fi reales și în ședința din 20 februarie 1944, rămânând astfel vice-președinte până la sfârșitul vieții²¹⁷.

De altfel, Constantin Orghidan a ajutat și material Societatea Numismatică Română. Astfel, în martie 1942 Constantin Moisil, președintele Societății, îi

²¹⁰ ANDJC-S, Arhiva Inginer C. Orghidan, dos. 2/1925, f. 2-3, 5 (f. 4 fiind plicul).

²¹¹ *Ibidem*, f. 1.

²¹² *Ibidem*, f. 2.

²¹³ *Idem*, dos. 3/1931-1944, f. 1-2.

²¹⁴ *Ibidem*.

²¹⁵ *Ibidem*, f. 8 adresa BNR și f. 46-47 răspunsul lui C. Orghidan prin care declară că posedă doar câte 1-2 exemplare de tip, pentru colecție.

²¹⁶ C. Moisil, *op.cit.*

²¹⁷ *Idem*, *Întrunirile Societății Numismatice Române*, CNA, 16, 121-122, 1942, p. 30 (pentru ședința din 27 aprilie 1941); 18, 129, 1944, p. 231 (pentru ședința din 20 februarie 1944).

mulțumea pentru suma de 20.000 lei acordată pentru tipărirea unor publicații²¹⁸, iar în 22 ianuarie 1944 Constantin Orghidan, în calitate sa de președinte al TNC, donează, în numele Uzinelor Metalurgice Unite Titan-Nădrag-Călan, suma de 50.000 lei pentru tipărirea numărului special al Buletinului Societății Numismatice Române, editat cu prilejul împlinirii a 40 ani de existență a Societății²¹⁹.

Din corespondența purtată de ing. Constantin Orghidan cu diferite case de licitație sau numismați particulari din anii 1932-1939 rezultă permanenta sa preocupare pentru îmbogățirea și completarea colecției. Multe din scrisori amintesc completarea colecției numismatice sau a celei de pietre gravate, între care și celebra camee care-i poartă astăzi numele²²⁰.

Dintr-o scrisoare adresată în toamna lui 1944 de V. Laurent, secretarul Societății Internaționale de Bizantinologie, lui Ioan I. Botez, avocatul inginerului Constantin Orghidan, reiese că în 1939 s-a achiziționat de la Istanbul colecția de sigilii bizantine pe care acesta o avea în studiu. În vederea tipării V. Laurent solicita suma de 100.000 lei²²¹. În aceeași scrisoare se menționa că monetele bulgărești din tezaurul de la Balș fuseseră cumpărate de la K. F. Nuber²²².

Până în anul 1939 Constantin Orghidan își alcătuisese și o mică colecție de obiecte egiptene pe care o donează, la 30 mai 1939, Academiei Române împreună cu două albume cu fotografii din America²²³.

Alte donații mai face înainte de moartea sa atât Academiei cât și multor alte instituții de cultură din țară. Astfel la 1 decembrie 1939 dăruia Academiei o scrisoare autografă a lui Petre Carp²²⁴; în ședința ordinară a Academiei din 10 iulie 1942 se comunica o donație a ing. Constantin Orghidan cuprinzând circa 6 kg monete de argint ungurești și austriece găsite în apropierea Clujului²²⁵. În repetate rânduri donează cărți și reviste Bibliotecii Școlii Politehnice, Uzinelor metalurgice Titan-Nădrag-Călan, etc.²²⁶.

Prin scrisoarea din 22 octombrie 1943 secretarul general al Academiei, Al. Lapedatu, îl înștiința pe Constantin Orghidan că în ședința din 15 septembrie a prezentat donația sa "*Cantica del Divino poeta Dante Alighieri*", tipărită la Veneția în 1536, și, împreună cu aceasta, cele 20 fascicule din "Revue Economique Internationale" cu care se completa colecția donată anterior²²⁷. Într-o altă scrisoare din 11 martie 1944 același secretar general al Academiei mulțumea pentru colecția de medalii dăruită, care a fost prezentată în ședința din 25 februarie 1944²²⁸.

²¹⁸ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 11/1942, f. 6.

²¹⁹ *Idem*, Arhiva TNC, dos. 5/1943, f. 8 și dos. 2/1942-1943, f. 70.

²²⁰ Arhiva Academiei, Cabinetul Numismatic, dos. ing. C. Orghidan.

²²¹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 18/1944, f. 52-53.

²²² *Ibidem*.

²²³ Arhiva Academiei Române, dos. A4/1939, f. 221.

²²⁴ *Ibidem*, f. 352; Petre P. Carp (1837-1918) – cunoscut om politic, în diferite rânduri ministru și prim-ministru.

²²⁵ Arhiva Academiei Române, dos. A4/1942, f. 186, 189-190.

²²⁶ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 19/1944, f. 3,6.

²²⁷ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 15/1943-1944, f. 1.

²²⁸ *Ibidem*, f. 2.

Anterior, în ianuarie 1944, dăruise o seamă de cărți, între care lucrări de numismatică și cataloage de licitații folosite, probabil, pentru diferite achiziții²²⁹.

Ceea ce se știe mult mai puțin este faptul că pe lângă colecția sa de numismatică, glicptică, obiecte de artă și arheologie, bijuterii și carte, inginerul Constantin Orghidan a donat Academiei Române și o însemnată sumă de bani și acțiuni. Suma respectivă urma să fie utilizată astfel: jumătate pentru cumpărarea de monete sau piese glicptice care să completeze colecția, fără a se achiziționa dubluri, iar cealaltă jumătate urma să formeze "Fondul de cultură morală inginer Constantin Orghidan"²³⁰ (a se vedea Tabelul privind Prevederile testamentare ale ing. Constantin Orghidan, la finele prezentei lucrări).

Ideea creării "Fondului de cultură" o avea încă din tinerețe, după cum reiese din Codicilul întocmit la 7 iulie 1925 la Testamentul mai vechi și reluată în Testamentul din 23 martie 1931²³¹.

În ultimul său Testament, cel din 9 iunie 1944²³², aduce mai multe precizări în legătură cu modul în care trebuia gestionat Fondul: un Comitet format din trei persoane constituia Consiliul de administrație și anume: președintele Academiei, un cunoscător în chestiuni numismatice și un avocat - era indicat avocatul său Ion Botez din București, dar dacă se considera necesar acesta putea fi înlocuit de către comitet și cu un membru al Academiei cunoscător în chestiuni bancare. Comitetul trebuia să aibă în vedere ca Fondul să fie utilizat "numai pentru ridicarea morală a tineretului, încurajarea și stimularea actelor de curaj și în special la formarea de caractere"²³³. În vederea realizării acestui scop urma: a) să fie sprijinită publicarea de lucrări alese prin concursuri sau lucrute de persoane de specialitate - desigur că în rândul acestora se înscria și publicarea colecțiilor donate; b) să fie întrebuițat pentru diferite mijloace de propagandă - conferințe, predici, afișe, placarde, premii, etc; c) să fie utilizat pentru răsplătirea actelor de curaj sau de caracter ale tineretului școlar prin decernarea unei medalii care va purta pe o față efigia inginerului Constantin Orghidan înconjurată de denumirea Fondului. Decernarea medaliei urma să fie însoțită de un premiu în valoare de 5.000 lei²³⁴.

Ca și înaintașii săi, ing. C. Orghidan a fost animat de dorința de a sprijini cultura și ridicarea morală a poporului român. Pe lângă Fondul menționat mai sus, acest mare om de cultură a prevăzut importante sume de bani pentru diferite instituții de cultură sau societăți de binefacere, multe menite să păstreze memoria predecesorilor săi. Dăm astfel câteva exemple, unele înserate și în ultimul său Testament :

1) 200.000 lei "Fondului Dr. Calistrat Grozovici" în titluri similare cu cele ce posedă acest fond pentru a-i mări veniturile, permițând acordarea de premii²³⁵;

²²⁹ *Idem*, dos. 22/1944-1945 - v. lista cărților donate.

²³⁰ *Idem*, dos. 3/1931-1944, f. 6 (Testamentul din iunie 1944).

²³¹ *Idem*, dos. 2/1925, f. 2; dos. 3/1931-1944, f. 5.

²³² *Idem*, dos. 3/1931-1944, f. 10-14 dactilo, 48-56 dactilo cu adnotări; dos. 18/1944, f. 2-5 dactilo cu adnotări.

²³³ *Idem*, dos. 3/1931-1944, f. 7.

²³⁴ *Ibidem*.

²³⁵ *Ibidem*, f. 3.

2) câte 800.000 lei anual (la valoarea de atunci a banilor) urma a se acorda:

a) Societății Femeilor Române din Brașov în memoria și pe numele bunicii sale Ana Rudolf Orghidan, fosta președintă și casieră a Societății. Din această sumă Societatea urma să ajute fetele sărace pentru continuarea studiilor sau pentru îngrijirea sănătății;

b) Liceului Andrei Saguna din Brașov în memoria bunicului său Rudolf Orghidan, sumă cu care să se acorde "Bursa Rudolf Orghidan" pentru copii de negustori români ortodocși din Brașov, lipsiți de mijloace, pentru a-și continua studiile;

c) Unei societăți de binefacere din Giurgiu care să sprijine fetele sărace de negustori români ortodocși pentru studii, în memoria și pe numele mamei sale Eufrosina Orghidan, născută Manolache Grozovici;

d) Liceului Sf. Sava din București care să distribuie fonduri bănești pentru studii copiilor de negustori români ortodocși lipsiți de mijloace, în memoria tatălui său Constantin R. Orghidan²³⁶.

Răsfoind arhivele unor întreprinderi sau instituții în care a activat ing. Constantin Orghidan se desprinde și un alt fapt - în calitatea sa de conducător a știut să influențeze și să inițieze o seamă de acțiuni menite a sprijini nu numai dezvoltarea industriei sau comerțului românesc ci și pe aceea a vieții social-culturale românești, alocând pentru acest scop din fondurile bugetare ale acestora importante sume de bani, în multe cazuri impulsionând aceste acțiuni prin exemplul său personal. Astfel, printre altele, în februarie 1942, sporește subvenția către *Gazeta Transilvaniei* la 100.000 lei pe an²³⁷.

Participarea României la diferite congrese internaționale, tipărirea unor lucrări științifice ca Enciclopedia României sau a lucrării "Tezaur de Folclor Românesc" redactată de Tăzlăuanu, a unor reviste ca Anuarul Catalog UIMMR, Buletinul Camerei de Comerț și Industrie, Buletinul Societății Politecnice, Buletinul Societății Numismatice Române, *Gazeta Transilvaniei*, sprijinirea unor ziare - ca *Universul*, *Porunca Vremii*, *Viața* (condusă de L. Rebreanu), înzestrarea cu publicații de specialitate a Bibliotecii Academiei Române, a bibliotecilor Scolii Politecnice, UDR, TNC, acordarea de burse pentru studenții Școlilor Politecnice din București și Timișoara, Academiiilor Comerciale din București și Brașov, Academiei de Medicină din Sibiu, acordarea de premii și ajutoare unor școli - Gimnaziului din Oravița, Liceului Industrial din Reșița, Scolii de Ucenici din Anina, școlilor primare din Reșița și Bocșa Română, Azilului de Bătrâni și Căminului de ucenici din Reșița, Oficiului de asistență al Camerei de Comerț, ajutoare date unor societăți - Astra, Principele Mircea, Primăriei comunei Mărul, sprijin material acordat Episcopiei ortodoxe din Bihor, restaurării bisericilor din Ștefănești (jud. Ilfov), din comunele Ferdinand, Ohaba Bistra sau Călan, pentru construirea casei parohiale din Crișeni (jud. Hunedoara), pentru construirea Casei pensionarilor TNC din com.

²³⁶ *Ibidem*, f. 3-4.

²³⁷ *Idem*, dosar 19/1944, f. 9 – scrisoare către Ion Lapedatu.

Bragadiru (jud. Ilfov), a Casei invalizilor din București, pentru Patul Invalizilor din cadrul societății Eforia Ostășească pentru Militari și Invalizi²³⁸, pentru crearea unui Institut de pensii al funcționarilor inferiori de la Uzinele Reșița, ajutorarea în timpul celui de al doilea război mondial a copiilor refugiați din Basarabia, înzestrarea spitalelor pentru răniți, etc., sunt numai câteva din mărturiile care dovedesc căldura și înțelegerea cu care inginerul Constantin Orghidan a răspuns solicitărilor contemporanilor săi²³⁹.

Așa s-ar explica, în parte, acordarea de subvenții multora dintre cei ce solicitau un ajutor fără ca donatorul să "cugete" mult și astfel banii să fie folosiți în diferite scopuri care, poate, nu intrau în obiectivele lui Constantin Orghidan. Ne referim, în acest sens, la ajutoarele acordate unor organizații de extremă dreaptă²⁴⁰, deși ne îndoim de veridicitatea datelor menționate în unele publicații postbelice.

De altfel, numărul celor ce apelau la bunăvoința sa era relativ mare. Astfel, în corespondența păstrată, sunt atât persoane particulare cât și instituții – la 13 decembrie 1941 direcțiunea Cărții Românești face o intervenție pentru ajutorarea lui George Niculescu²⁴¹; colonelul Orgetu Popescu într-o scrisoare din 21 ianuarie 1942 intervine pentru colonelul Mateescu, care a pierdut totul la Cernăuți, a i se acorda un ajutor²⁴²; primarul și notarul comunei Mărul din județul Severin, la 12 iunie 1942, îi mulțumesc pentru ajutor²⁴³; în decembrie 1942 Societatea "Principele Mircea", Casa Copilului, îi solicită acceptarea unor bilete la un spectacol de gală și de binefacere ce va avea loc la Atheneu, în ziua de 27 dec., orele 5 p. m.²⁴⁴; la 17 februarie 1944 inginerul Grigore Gavrilescu îi cere, nici mai mult nici mai puțin, decât un post de conducere²⁴⁵; la 8 martie 1944 Alice Eliescu i se plânge că a fost insultată de contabilul UIMMR²⁴⁶.

Ca și înaintașii săi el a fost animat până în ultimele clipe de propășirea societății românești. Grav bolnav de inimă se plânge într-o scrisoare către Pascal

²³⁸ *Ibidem*, f. 68, adresă din 2 august 1944 pentru o ședință din 6 august când este rugat să semneze actele; f. 69 scrisoarea preotului din Crișeni-Călan, din 15 august 1944, în care-i mulțumește pentru ajutorul dat la repararea bisericii.

²³⁹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 5/1939, f. 2; 11/1942, f. 8 și 13; 19/1944; 22/1944-1945; Arhiva TNC dos. 3/1943, f. 3 și 13; 5/1943, f. 8; ANIC, fond UDR, dos. 32/1920, f. 295; 2/1924, f. 82-83; 3/1924; 15/1943, f. 58; fond UIMMR dos. 2/1924-1942, f. 62 v. și 78; 4/1924, f. 1-3; 4/1925, f. 324-327; 10/1941; 16/1943-1944, f. 9-10 și 67; fond TNC Direcția Generală, dos. 197/1942; 133/1943; 5/1943-1944, f. 8; C. Orghidan, *UIMMR. 15 ani ...*, p. 51.

²⁴⁰ M. Fătu și I. Spălățelu, *Garda de Fier, organizație teroristă de tip fascist*, București, 1971, p. 117-118 și ed. II, 1980, p. 180 - unde se menționează că UGIR, prin C. Orghidan, ce era președinte, dă bani legionarilor (cf. ziarului Scânteia din 1 octombrie 1936). A se vedea și nota din subsolul paginii în care se menționează că Gh. Beza a primit de la C. Orghidan 20.000 lei pentru a-l împușca pe Auschnitt (!?)

²⁴¹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 11/1942, f. 12.

²⁴² *Ibidem*, dos. 11/1942, f. 2.

²⁴³ *Ibidem*, f. 8.

²⁴⁴ *Ibidem*, f. 13.

²⁴⁵ *Idem*, dos. 19/1944, f. 11.

²⁴⁶ *Ibidem*, f. 15.

Tomcescu (vicepreședintele și administratorul delegat al Întreprinderilor Metalurgice Dunărene), la 7 august 1944, că *“inima, care mă tachinează, mă împiedică să lucrez cum ași voi”*²⁴⁷. Iar la 22 august 1944 îl anunță pe Lăureanu că *“la sfârșitul acestei luni, în zilele de 30-31, mă voi duce la Timișoara pentru a consulta specialistul de inimă”*²⁴⁸...

Dar Constantin Orghidan încetează din viață la 29 august 1944, orele 13.20, în comuna Ferdinand (azi încă Oțelul Roșu), jud. Caraș Severin²⁴⁹. N-a fost înmormântat, conform dorinței sale, la Cimitirul Bellu din București, alături de mama sa, căreia i-a păstrat o adâncă venerație, de mătușa și unchiul său Smaranda și Radu Orghidan²⁵⁰, ci acolo unde a murit, într-un sicriu din zinc pregătit pentru un eventual transport la București²⁵¹. Cheltuielile de înmormântare s-au ridicat la 1.125.000 lei. Panegiricul este ținut de un reprezentant al autorităților locale.

Faptul este explicabil prin situația politică și militară a momentului când se purtau intense lupte pe tot teritoriul țării după istoricul act de la 23 august 1944. A nu se uita că în București armata sovietică făcea abia primii pași.

Soția sa, Marta Orghidan este nevoită să-și vândă automobilul²⁵² pentru a se întoarce la București. În momente de deznădejde, pe 27 octombrie, 20 noiembrie și 5 decembrie 1944, adresează scrisori, uneori în termeni foarte aspri, avocatului Ion I. Botez²⁵³ - care a “făgăduit, la plecare, călduros, că te vei ocupa de mine ca de o soră . . . vitregă ?!” - în care își revărsă toată amărăciunea din suflet. Răspunsul, din 9 decembrie, al avocatului Ion Botez este însă plin de delicatețe și încurajator²⁵⁴.

În ședința Comitetului Societății Politecnice din 15 septembrie vicepreședintele ei, Grigore Stratilescu, “aduce la cunoștință că a încetat din viață colegul Constantin Orghidan, membru al Societății Politecnice din anul 1902. S-a interesat de aproape de mersul Societății, în comitetul căruia era membru de 20 ani, sprijinind-o. În multe rânduri i-a acordat donații, subvenții, cărți. Prin munca și valoarea sa Inginerul Constantin Orghidan și-a câștigat un loc de frunte între tehnicienii români”. Se păstrează apoi un moment de reculegere, iar în locul lui Constantin Orghidan este ales ca membru Ion Grigore Stratilescu²⁵⁵.

În ziua de 7 septembrie a avut loc o slujbă religioasă la Biserica Amzei “aducându-se, în câteva cuvinte, un suprem omagiu aceluia care a fost Constantin Orghidan”.

²⁴⁷ *Ibidem*, f. 69.

²⁴⁸ *Ibidem*, f. 71.

²⁴⁹ *Idem*, dos. 18/1944, f. 9 și 12; 3/1931-1944, f. 13-22, 31-43 și 69-82.

²⁵⁰ *Idem*, dos. 18/1944, f. 11, 75; dos. 3/1931-1944, f. 13 aceștia sunt înmormântați la parcela 10, fig. 51, loc concesionat prin aprobarea Primăriei Capitalei nr. 24185/2896/B. 1936, v. și f. 54.

²⁵¹ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 18/1944, f. 8.

²⁵² *Ibidem*, f. 43.

²⁵³ *Ibidem*, f. 64-68 și 69-70.

²⁵⁴ *Ibidem*, pp. 74-80.

²⁵⁵ “Buletinul Societății Politecnice din România”, partea tehnică, 58, 1844, 9-12, apărut la 15 iunie 1945, pp. 261-262.

Un omagiu postum îi este adus, printre altele, și în cadrul Societății Numismatice Române de către președintele ei, Constantin Moisil²⁵⁶.

Schimbarea configurației politice a făcut ca după moartea sa casa din București, de pe str. Alexandru Lahovary, nr. 9, ca și seifurile de la Banca Ilfov, Banca Românească sau TNC să fie sigilate, făcându-se apoi tot felul de inventarieri de către Tribunalul Ilfov, secția VI²⁵⁷.

Urmașii își cer drepturile prin justiție. Academia abia în 15 decembrie 1944 aprobă plata în numerar a unora din sumele menționate în testament²⁵⁸. Cel ce se ocupă de rezolvarea multiplelor probleme birocratice privind îndeplinirea prevederilor testamentare ale lui Constantin Orghidan a fost avocatul Ioan I. Botez. Mandatul său expiră la 1 aprilie 1946 când printr-o adresă către Banca Românească solicită ca începând cu această dată toată corespondența să se poarte direct cu Academia Română²⁵⁹.

Urmează risipirea și confiscarea unora dintre bunurile sale, apoi predarea colecției către Academia Română care durează din 1944 până în 1955 când, după un trist proces, soția sa, Martha Orghidan, primește, în fine, o pensie viageră de la Academie²⁶⁰. Moare în 1967, fiind înmormântată în Cimitirul Bellu, lăsând ca legatar testamentar pe Ion Ungureanu. Acesta, cu domiciliu în Statele Unite ale Americii, numindu-se astăzi John Tudor, va intenta un proces în anul 1979²⁶¹, cerând mai mult decât i se cuvenea - toată Colecția ing. Constantin Orghidan adunată cu atâta strădanie și răbdare în timpul întregii vieți și pe care de la începuturile activității sale numismatice, marele colecționar, a dorit, așa cum au făcut și străbunii săi, să o lase țării sale și unor instituții care să știe să i-o păstreze și să o valorifice.

²⁵⁶ C. Moisil, *În amintirea lui Constantin Orghidan*, în "Cronica Numismatică și Arheologică", 18, 1944, 131-132, pp. 257-258.

²⁵⁷ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 3/1931-1944, f. 17-18 procesul verbal de inventariere a averii mobile din str. Lahovary Nr. 9, 17 nov. 1944, ora 11 de către un judecător supleant; f. 19-20 idem pentru ziua de 18 nov. când este prezent și avocatul Academiei, Ioan Calimuschy și se inventariază monetele; f. 21-23 idem pentru ziua de 21 nov. la sediul TNC din str. Câmpineanu Nr. 2 iar apoi la Uniunea Metalurgiștilor din str. Dionisie (Lupu) Nr. 63; f. 24-32 idem pentru zilele de 23, 25 și 27 nov. precum și pentru zilele de 2 și 4 dec. la Banca Ilfov pentru safeul Const. Orghidan; f. 33-44 inventarul cărților din locuința de pe str. Lahovary Nr.9; a se vedea și dos. 18/1944, f. 14-19

²⁵⁸ *Idem*, dos. 18/1944, f. 29, 30, 31 și 58.

²⁵⁹ Arhivele Naționale, Filiala Municipiului București, fond Banca Ilfov, dosar 126/1944-1947.

²⁶⁰ ANDJC-S, Arhiva ing. C. Orghidan, dos. 22/1944-1945; dos.23/1945; 24/1945; 25/1945; 26/1945; 27/1946-1947; Arhivele Naționale, Filiala Municipiului București, fond Banca Ilfov, dosar 126/1944-1947 - a se vedea și adresa din 24 mai 1947 a Academiei Române către Banca Românească prin care se menționează că inventarierea nu s-a terminat.

²⁶¹ V. în acest sens C. Georgescu, *O comoară de artă, însușită abuziv de comuniști*, articol uneori tendențios și bine documentat doar în cele ce privesc acțiunile lui Ion Ungureanu, alias John Tudor, nu și în clauzele testamentare ale lui Constantin Orghidan, apărut în ziarul România Liberă din 26 aprilie 1995, ed. II, p. 9.

Din păcate însă mormintele, atât cel din Banat cât și cel de la Bellu, sunt astăzi în completă părăsire, ele fiind locuri de depozitare a gunoaielor. Și iată că s-au scurs 60 de ani ...

*

Principalul este însă ca noi, cei de azi și de mâine, să satisfacem ultima dorință a marelui colecționar inginerul Constantin C. Orghidan și anume valorificarea prin expunere și publicare a colecției lăstate Academiei Române. Ori în acest sens, într-o oarecare măsură, mai întâi cercetătorii de la Academia Română, iar mai apoi, cu ceva mai mult zel, cei de la Muzeul Național de Istorie a României, se străduiesc să o respecte²⁶².

L'INGENIEUR CONSTANTIN C. ORGHIDAN (1874 – 1944). ETUDE GENEALOGIQUE ET HISTORIQUE

- Résumé -

Au XIXème siècle, à Brașov, plusieurs commerçants portaient le nom d'Orghidan. Malheureusement entre tous ceux-çi on n'a pas pu encore établir une stricte liaison généalogique.

En ce qui concerne le futur ingénieur Constantin Orghidan on a pu établir qu'en 1797, dans le quartier qui porte le nom de Schei de Brașov, naissait **Rudolf** Orghidan. Celui-ci a développé une intense activité commerciale et culturelle, soutenant l'apparition de plusieurs livres et revues. En 1848 de même il a soutenu la Révolution des roumains. En 1858 les affaires allant mal il déménage à Bucarest où il meurt en 1862.

Il s'est marié en 1822 avec **Ana** Alexe Hagi Petkoglou – qui a déposé une intense activité sociale. De ses enfants sont connus : **Radu**, né à Brașov et mort avant 1898 à Bucarest, marié avec Smaranda pitar P. Popescu (morte en 1898). Avocat, spécialiste pour les problèmes de droit commercial;

Georges, mort avant 1898, père de trois filles: **Carolina (Hélène)**, **Sophie** et **Ecatherine**;

²⁶² V. în acest sens V. Laurent, *La Collection Constantin C. Orghidan*, DIR, 2-3, București, 1949, p. 18-20; idem, *Documents de sigillographie byzantine. La Collection Constantin C. Orghidan*. Paris, 1952; A-M. Velter, *Catalogul monedelor Principatului Transilvania*. Colecția "ing. Constantin Orghidan", MNIR, București, 1994; C-M. Petolescu, *Monedele romane republicane din colecția ing. Constantin Orghidan*, MNIR, București, 1995. N. B. Pentru unele date biografice ale personalităților menționate în text sau note am folosit: Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea*, București, 1940; George Bezviconi, *Necropola Capitalei*, București, 1972; Cicerone Ionițoiu, *Cartea de Aur a Rezistenței Românești împotriva comunismului*. I, București, 1996; Ion Mamina și Ioan Scurtu, *Guverne și guvernanți (1916-1938)*, București, 1996, etc.

Constantin, né à Braşov en 1835. En 1855 il vient à Bucarest où il s'occupe du commerce devenant l'un dès fondateurs de la Chambre de Commerce et d'Industrie de Bucarest. Il est mort à Sibiu en 1880. Sa femme **Eufrosina** Grozovici provenait d'une famille de commerçants macédoniens établis à Giurgiu. Elle est morte le 18 avril 1918.

Ces deux derniers Orghidan sont les parents de l'ingénieur **Constantin** né à Bucarest le 22 juin 1874. Après avoir terminé l'école primaire en 1885 il suit les cours du Lycée Saint Sava, qu'il fini en 1892 et en 1899 il devient ingénieur.

En 1904 il se marie avec Marthe-Hélène qui était née le 24 mai 1886, fille de l'ingénieur Constantin et d'Alexandrina Pilidi. Les Pilidis fesaient part d'une famille grecque de Constantinople qui s'est divisé, vers la fin du XIXème siècle, en deux branches – une en Grèce et l'autre en Roumanie. Les membres des deux branches ont joué un certain rôle dans la vie économique des respectifs pays.

Constantin C. Orghidan entre 1900 et 1916 travail comme ingénieur aux Ateliers des Chemins de Fers Roumains. Le 15 août 1916, la Roumanie entrant en guerre, il est mobilisé comme lieutenant en réserve jusqu'au 30 juillet 1918 et de nouveau pour la période 28 octobre 1918 – 2 juillet 1920.

Pendant ce temps il est nommé membre de la "Chambre militaire pour la réception du matériel" et envoyé aux Etats Unis. Là, a part son activité militaire et professionnelle, aidé de sa femme, il fait la propagande pour les roumains de Transylvanie et il déploie des activités sociales.

En 1920 il revient en Roumanie et il rentre aux Ateliers CFR.

Pour toutes ces actions il est décoré avec la "Croix Commémorative de la Guerre 1916-1918", "Steaua României" (L'Etoile de la Roumanie) et "Bărbăţie şi Credinţă" (Bravoure et Fidélité).

En octobre 1920 il devient membre de l'Asociation Générale des Ingénieurs de Roumanie (AGIR) et entre 1922-1923 il est directeur technique de la Banque Roumaine.

Depuis le 17 février 1923, jusqu'à sa mort, il est président de l'Union des Industries Métallurgiques et Minières de Roumanie (UIMMR).

Du 1 décembre 1923 jusqu'au 31 décembre 1927 il est directeur général des Usines de Fer et des Domaines de Reşiţa. Jusqu'en 1939 il rest dans le Conseil d'Administration.

De même, depuis 1924 jusqu'en 1944 il fait part des membres qui conduisent la Société Polytechnique et de ceux de l'Union Générale des Ingénieurs de Roumanie (UGIR).

Depuis le 15 septembre 1925 il est membre de la Chambre de Commerce et d'Industrie de Bucarest où, vers la fin de sa vie, il deviendra même président.

Dans toutes ces institutions et associations, comme d'ailleurs aussi dans d'autres sociétés où il était membre actif ou d'honneur, il déploie un actif, intense et utile travail. De même il fait d'importants dons d'argent et de livres.

Et les appréciations ne tardent pas à arriver. À part d'autres décorations et médailles roumaines et étrangères, en mai 1942 l'ingénieur Constantin Orghidan est choisi membre d'honneur de l'Académie Roumaine.

Constantin Orghidan, une personnalité d'une vaste culture, ayant des larges possibilités matérielles et doué d'un grand amour pour l'histoire et l'art, a été aussi un grand collectionneur de monnaies, médailles, sceaux, pierres gravées, objets antiques, livres rares etc. Toutes ces pièces, d'une grande beauté et d'un parfait état de conservation, très rares et d'une exceptionnelle valeur historique et artistique, ont été données, pendant le temps de sa vie et par son testament, à l'Académie Roumaine avec les seules conditions que sa femme jouisse d'une pension viagère et que les pièces soient exposées et étudiées par les spécialistes.

Mais Constantin Orghidan mourant le 29 août 1944 et les conditions politiques étant défavorables... il a été enterré à l'endroit où il est mort – à Ferdinand (aujourd'hui portant encore le nom de Oțelu Roșu = l'Acier Rouge), tout près de Reșița – et non à côté de ses parents à Bucarest comme il le désirait.

Sa femme a dû avoir un long et épuisant procès pour que à la fin, en 1955, elle puisse bénéficier d'une pension, malgré le fait que l'Académie avait reçu immédiatement tous les dons ... Elle est morte en 1967 et elle a été enterrée à Bucarest, au Cimetière Bellu ... Mais, *sic transit gloria mundi*, autant la tombe du Banat que celle de Bucarest sont aujourd'hui complètement abandonnées ...

En ce qui concerne les collections, pendant les années 1971-1974, conformément à une décision politique, elles ont été prêtées au Musée National d'Histoire de la Roumanie pour qu'on puisse les admirer. Et à part cela, respectant le désir du donateur, on a fait aussi une partielle valorification scientifique.

Rudolf Orghidan, portret în ulei de autor necunoscut.
Rudolf Orghidan, tableau en huile, anonyme.

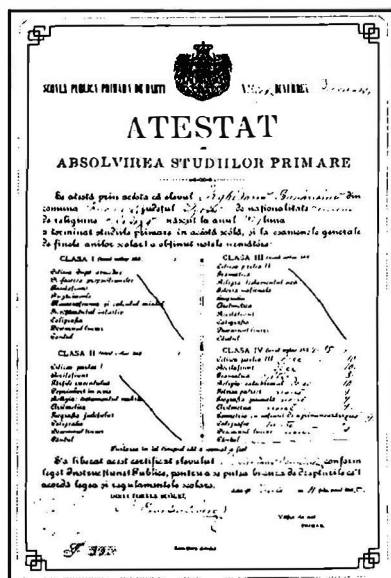
Bulletin de naissance al inginerului
Constantin Orghidan. 7 iulie 1874.

Bulletin de naissance de l'ingénieur
Constantin Orghidan, 7 juillet 1874.

Ana Orghidan, portret în ulei de autor
necunoscut.

Ana Orghidan, tableau en huile, anonyme.

Atestat de absolvire a studiilor primare
de către Constantin Orghidan. 19 iunie 1885.

Attesta des cours primaires, Constantin
Orghidan, 19 juin 1885.

le iudate ce au fost
murdărit și apoi pus în celălalte scrisori ce ma-
primisem curierului român ce pleacă de la Paris
Jani. - Curierul a ajuns, nu știu însă de ce, și
un răspuns.

Păți se-au scris două date pe numele
meu la adresă, Comisiei - române

Hotel Baltimore N.Y. - de iudate ce mă voi
instala și voi de adresa mea și voi rog a-mi o
trimite pe c. d. -

Priunții salutabile mele distins

Orghidan

A Bona

6 Jun 1918

Domnule Stoica

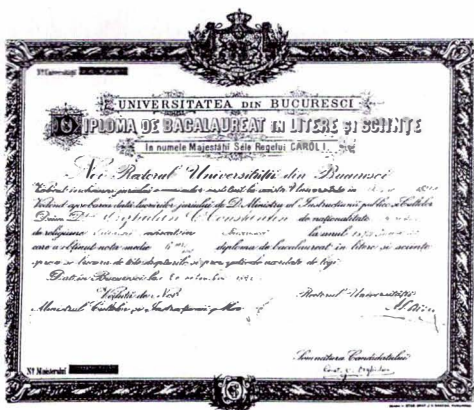
Întâmplarea face ca să ne vedem în
cuvânt din nou în America, unde voi debata
în câte-va zile, edată cu sozsoarea aceasta.

Știu că vă ocupați de organizarea unei
legiuni române în America, care se luptă
în Franța. - Probabil că în această direc-
țiune să aveți unele fideții ce ar trebui re-
solbute cât mai asambajos pentru voi.

Profitând de ocazia, faceți mare ce
am avut de a face vizajul cu Generalul Ber-
thelot, ce va veni în curând la Washington,

Scrisoare a lui Constantin Orghidan către Vasile Stoica. 6 iunie 1918.

Lettre de Constantin Orghidan envers Vasile Stoica, 6 juin 1918.

Diplomă de Bacalaureat a lui Constantin Orghidan. 20 octombrie 1892.

Le diplôme de bachot de Constantin Orghidan, 20 octobre 1892.

Certificat de Cununie al lui Constantin C. Orghidan cu Marta C-D Pilidi. 8 iulie 1904.

Certificat de mariage de Constantin C. Orghidan avec Marthe C-D Pilidi, 8 juillet 1904.

Diploma de inginer a lui Constantin Orghidan. 28 iunie 1894.

Le diplôme d'ingénieur de Constantin Orghidan, 28 juin 1894.

